

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 19.8.2022

6 | 22

Paikallis-
lehtiä
aliarvioiva
väheksyy
koko alaa
s. 4

Uusi laki
muutti
työtapoja Ylellä
s. 6

Näin
neuvottelet
itsellesi
paremmat
ansiot
s. 39

Moni tv-tuotantoja tekevä
hukkuu työmääräänsä.
Maria Haipus haluaa alalle
muutoksen. **14**

KUVA: JUUSO WESTERLUND

Ylen Marja
Sannikka vastasi
Journalistin
kohtuuttomiin
väitteisiin.

s.10

Näin syntyy journalismia Tiktokiin

s.12

Toimitaanko toimituksissa sodan säännöillä, kysyy Janne Zareff

s.9

Maria Pettersson ● Twitter: @mariapettersson
maria.pettersson@journalistiliitto.fi

Uutisiin luottavat eniten ne, joista uutiset kertovat

Suomalaiset uutisten tekijät voivat onnitella itseään. Oxfordin yliopiston Reuters-instituutin Digital News Report on maailman laajin vertaileva uutistutkimus, joka kattaa kymmeniä maita ja yli puolet maailman väestöstä. Sen mukaan kaikista tutkituista maista uutisiin luotetaan eniten Suomessa, ja kiinnostus uutisiin on täällä korkeammalla kuin missään muualla.

Koronan alku kasvatti kiinnostusta ja luottamusta mediaan kaikkialla maailmassa. Poikkeuksellista on, että vaikka useimmissa maissa mediaan luottavien osuus kääntyi koronauutisoinnin vähennyttyä laskuun, meillä luottamus jatkoi kasvuaan.

Ketä uutiset sitten kiinnostavat ja kuka niihin Suomessa luottaa?

Korkeasti koulutetut, miehet, hyvätuloiset ja iäkkäät ovat muita kiinnostuneempia uutisista. Vähiten ne kiinnostavat nuoria, pienituloisia ja

matalasti koulutettuja. Uutisiin myös luottavat eniten hyvätuloiset, koulutetut yli 35-vuotiaat. Hyvin oikeistolaiset ja hyvin vasemmistolaiset luottavat uutisiin vähemmän kuin poliittisesti maltillisemmat.

Uutisista siis kiinnostuu ja niihin luottaa ryhmä, joka ylikorostuu myös uutisten aiheina ja haastateltavina: yli 35-vuotiaat koulutetut ja poliittisesti maltilliset hyvätuloiset.

Onko asioilla yhteyttä ja jos on, niin millainen? Luottaako tämä ryhmä uutisiin, koska voi helposti samastua uutisissa esiintyviin ihmisiin? Jos uutisissa esiintyisi enemmän nuoria ja köyhiä, lisääntyisivätkö nuorten ja köyhien kiinnostus ja luottamus uutisiin?

UUTISIIN LUOTTAVAT ENITEN IHMISET, jotka valitsevat itse uutislähteensä. Suurin osa suomalaisista, 65 prosenttia, löytää tiensä verkkouutisten ääreen ensisijaisesti menemällä suoraan tiedo-

KUVA: AAPO HUHTA

s.22

Zahra Karimy ja Susani Mahadura
kertovat, miten elämäntilanne
vaikuttaa heidän työhönsä.

Jos uutisissa esiintyisi enemmän nuoria ja köyhiä, lisääntyisivätkö nuorten ja köyhien kiinnostus ja luottamus uutisiin?

tusvälineen sivuille. Vain noin joka kymmenes ilmoittaa päätyvänsä verkkouutisiin pääasiassa somen kautta, hakukoneiden kautta vieläkin harvempi. Tämä rutiini saattaa selittää osan Suomen hyvistä luottamusluvusta.

Korona ja Ukrainan sota ovat saaneet aikaan sen, että osa suomalaisista on liimaantunut uutisiin lähes vuorokauden ympäri samalla kun osa kokee uutisahdistusta ja haluaa vältellä uutisia parhaansa mukaan. Eritoten nuoret kertovat potevansa uutisväsymystä.

35 vuotta täyttäneistä 95 prosenttia seuraa uutisia päivittäin, 18–35-vuotiaista vain 79 prosenttia. Siihen saattaa olla monia syitä: uutisaiheet eivät ehkä kosketa nuorempien elämää tai arkea, he eivät ole ainakaan vielä muodostaneet omia uutisrutiinejaan, ja he törmäävät uutisiin useammin eritoten sosiaalisessa mediassa eli valitsevat harvemmin uutislähteensä itse.

JOS HALUAMME JATKOSSA PALVELLA NIITÄ, jotka ovat jo valmiiksi kiinnostuneita uutisista, kannattaa uutisaiheiksi valikoida eritoten politiikkaa, tiedettä ja taloutta. Hyvätulot, korkeasti koulutetut varttuneet miehet kertovat olevansa niistä erityisen kiinnostuneita.

Jos taas haluamme houkutella uutta yleisöä uutisten pariin, kannattaa uutisoida myös muusta. Naiset, pienituloiset ja matalasti koulutetut ovat muita enemmän kiinnostuneita rikollisuutta ja henkilökohtaista turvallisuutta koskevista uutisista. Naiset, nuoret ja pienituloiset kertovat muita useammin kiinnostuvansa myös mielenterveyttä ja hyvinvointia sekä sosiaalista tasa-arvoa kuten vähemmistöjen oikeuksia koskevista uutisista.

Kaikkia ryhmiä kuitenkin kiinnostavat eniten paikallis- ja kansainväliset uutiset. Kiinnostus ja luottamus kertovat, että suomalaiset uutistutkijat tuntevat ainakin nykyisen yleisönsä. ●

KUVA: MIKKO VÄHÄNIITTY

Juho Hämäläinen
pääsi nuoruutensa
unelmatyöhön.

s.27

Veera Vehkasalo puuttui median kerjäläispuheeseen

s.42

Kannen/Takakannen kuva: Heidi Piironen,
Emmi Nieminen, kuvitus

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton
ammattilehti 97. vuosikerta
19.8.2022

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA /
ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401

TOIMITUSSIHTEERI /
REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716
Marja Honkonen (opintovapaalla)

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jalcom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330

SEURAAVA JOURNALISTI 7/2022
ILMESTYY 16.9., AINEISTO 7.9.

ILMOITUSMYNTI:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA
JOURNALISMIA

Väheksymällä paikallislehtiä aliarvioit koko alaa, kirjoittaa toimittaja **Silja Kinnunen**

Silja Kinnunen, teksti • Aapo Huhta, kuva

SILJA KINNUNEN

- 21-vuotias toimittaja.
- Opiskelee journalistiikkaa Tampereen yliopistossa, yhteiskuntatieteiden yliopilas.
- Oli viime keväänä osa opiskelijatoimitusta, joka toimitti Journalistin 5/2022 sisällön.
- Työskennellyt Kotiseudun Sanomissa Pihtiputaalla.

Paikallislehdet ovat suomalaisen journalismin tuki, turva ja peruskallio. Silti niistä puhutaan etenkin opiskelijapiireissä usein naureskellen ja väheksyen. Vanhemmat opiskelijat sanovat niiden olevan aloittelijoiden harjoittelupaikkoja, joissa rima kaikelle työlle on matala, eikä ketään kiinnosta, mitä kirjoitat. Etenkin pitkiä juttukeikkamatkoja väheksytään, ja autolla jonkun luokse ajaminen saadaan usein kuulostamaan vaivalloiselta, ärsyttävältä ja jonninjoutavalta. Kuvajournalistit epäilevät, onko pienissä paikoissa edes mitään kiinnostavaa.

Minulle automatat juttukeikoille ovat mieluisa tauko työpäivään. Mikäs sen parempaa kuin ihailla kukkapenkereitä ja kansallismaisemaa musiikin soidessa, ja saada siitä vielä palkkaa!

JOS ET OLE VALMIS menemään paikallislehteen tai pienemmälle paikkakunnalle töihin, se on täysin okei. Lehtien ja työpaikkojen vähättely tai pienille uutisaiheille naureskelu ei kuitenkaan ole, eikä se tee sinusta merkittävämpää journalistia.

Merkittävyyskin kun on suhteellista. Pienen paikan kuntapolitiikka voi olla vähäpätöistä kehäkolmoslaiselle, mutta niin voivat myös sähköpotkulautaonnettomuudet tai Kampin arvokiinteistöt olla pihtiputaalaiselle. *Helsingin Sanomat*, *Turun Sanomat* ja *Aamulehti* tuppaavat tekemään myös rutkasti paikallisuutisointia, vaikka suurempia lehtiä ovatkin.

Joillekin oman asuinpaikan journalismi voi olla tärkeä osa identiteettiä, kun taas joillekin riittävät Facebookin puskaradioiden keskustelut ja spekulatiot. Monelle oma kulttuurinen ja sosiaalinen identiteetti on tärkeä asia yl-

läpitää ja vahvistaa, ja oman alueen ja sosiaalisen kentän asioita on mukava lukea lehdestä. Puskaradiot eivät myöskään voi korvata paikallista journalismia ja totuudenmukaista tiedotusta.

PAIKALLISPOLITIikka on täysin riippuvainen paikallislehdistä, sillä päätöksenteon tulisi perustua totuudenmukaiseen tiedonsaantiin ja äänestäjien tietämykseen oman kunnan asioista.

Ilman paikallisjournalismia ei ole toimivaa demokratiaa. Jos pienempien lehtien annetaan hiipua, jäljelle jäävät vain suuret maakuntalehdet. Keiden asioista ne kirjoittavat, keiden asioista ne ovat kiinnostuneita? Kuka kirjoittaa *Aamulehteen* Oriveden asioista ja kuinka tasapuolisesti kahdenkymmenen kunnan asiat pääsevät esiin *Lapin Kansassa*?

Väheksymällä paikallislehtien toimintaa, journalismin tasoa ja uutisten kokoluokkaa väheksyt myös niiden lukijakuntaa ja työntekijöitä. Ehkä myös vähän itseäsi. Pienilevikkisessä lehdessä tehty työ on arvokasta. Pienten lehtien lukijoiden aliarviointi on arveluttavaa ja elitististä.

Väheksyminen on myös todella laiskaa. Paikallisjournalismia voi kehittää ihan samoilla tai jopa useammilla tavoilla kuin muutakin journalismia. Jos journalismin, uusien toimintatapojen ja juttusarjojen kehittäminen kiinnostaa, paikallislehti on sille täydellinen laboratorio. Pienen lehden vahvuus on siinä, että jokainen työntekijä voi vaikuttaa sisältöihin, toimintatapoihin ja aiheisiin.

Erityisesti nuoret toimittajat: menkää töihin paikallislehteen. Pienissä toimituksissa äänesi ja työpanoksesi ovat tärkeitä ja pääset tekemään lehteä monin eri tavoin. Jos tulevaisuuden työhaaveisiin kuuluu rauhallinen ja tasaisehko työrytmi, voisit viihtyä mainiosti hitaamman julkaisutahdin lehdissä. Journalismi on arvokasta kaikkialla. ●

Ylen tuottaja Tuomo Björksténin vastuulla on osaltaan valvoa, ettei Yle julkaise lainvastaisia tekstejä. Esimerkiksi pitkä featureteksti ilman ääntä tai videokuvaa voi uuden Yle-lain mukaan olla laitton.

Uusi Yle-laki tuottaa toimituksille lisätyötä, mutta myös uusia oivalluksia

Manu Haapalainen, teksti • Kai Widell, kuva

100

Suomessa media saa tukea noin 100 euroa vuodessa (2019) per suomalainen. Norjan vastaava luku on 153, Tanskan 120 ja Ruotsin 96 euroa. Lukuihin on laskettu yleisradiotoiminnan rahoitus, alennettu alv-kanta ja suorat mediatuet, joita Suomessa on jaettu hyvin vähän.

Lähde: Mediatuen vaikuttavuuden ennakoarvioinnin loppuraportti / LVM

Medialiitto ei halua arvioida, milloin uusi Yle-laki vaikuttaa mediatalojen tuloksiin. Lue lisää [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Elokuun alussa voimaan tullut Yle-laki on pakottanut miettimään uutisjuttujen toteutusta uudella tavalla, sanoo Yle Uutisissa tuottajana työskentelevä **Tuomo Björksten**.

Laki rajoittaa Ylen oikeutta julkaista verkossa tekstijuttuja. Lähes kaikissa jutuissa on nyt oltava ääntä tai liikkuvaa kuvaa.

Uutis- ja ajankohtaissisältöjä 15–29-vuotiaille tiiminsä kanssa tuottava Björksten kertoo varautumisen uuteen lakiin alkaneen hyvissä ajoin.

”Aloimme lisätä audion ja liikkuvan kuvan osuutta jutuissa jo yli vuosi sitten”, Björksten sanoo.

”On järjestetty koulutuksia ja selvitetty, mitä lain voimaantulo meille käytännössä tarkoittaa. Elokuun alussa se tuskin oli enää kenellekään epäselvää.”

Björksten sanoo Yle-lain tuottavan ylimääräistä aivotyötä. Tuottajan vastuulla on varmistaa, ettei lainvastaisia juttuja pääse verkkoon. Hän ei ole huolissaan siitä, että pöytälaatikkoon jäisi jatkossa juttuaiheita siksi, ettei niihin saa luontevasti sovitettua lain vaatimia elementtejä.

”Olisi hassu lähtökohta miettiä, mitä uutisia jätämme kertomatta”, Björksten sanoo.

”Pikemminkin pitää katsoa, miten uutinen tarjoillaan yleisölle mahdollisimman relevantisti.”

Vaikka uutisaiheita ei sinänsä jouduta karsimaan, juttutyyppien kohdalla tilanne on toinen. Ylen sivuilla ei voi jatkossa julkaista pitkiä feature-tekstejä, joissa ei ole kytköstä audio- tai videosisältöihin, Björksten huomauttaa.

Björksten sanoo, että käytännön hankaluuksia voi tulla myös sellaisten aiheiden kanssa, joista ei ole saatavilla kuvamateriaalia.

”Esimerkiksi jääkiekon MM-kisoista olisi Yle-lain aikana ollut vaikea saada kaikkia haluamiamme teksti uutisia julkaistua. Ylellä ei ollut kisoihin tv-oikeuksia, eikä meiltä ollut armeijallista kuvaa jia kisapaikallakaan.”

Björksten korostaa, että laki on jo nyt pakottanut myös ammatilliseen oppimiseen.

”Jutuista voi tulla kiinnostavampia, kun niihin lisätään huolella mietittyjä video- ja audioelementtejä.”

YLEN UUTIS- JA AJANKOHTAISTOIMINNAN vastaava päätoimittaja **Jouko Jokinen** kirjoitti heinäkuun viimeisenä päivänä julkaistussa kolumnissaan Yle-lain rajaavan sananvapautta. Jokinen huomautti Ylen ”joutuvan nyt miettimään uutisten julkaisemista muilla kuin journalistisilla perusteilla”.

”Periaatteellisesti Yle-laki sisältää merkittävän sananvapauden kavennuksen”, Jokinen kirjoitti.

Jokinen sanoo keskustelleensa laista pohjoismaiden kollegoidensa kanssa.

”Sekä Tanskassa, Ruotsissa että Norjassa oltiin järkyttyneitä siitä, että lainsäätäjät haluaa vaikuttaa julkaisutoimintaan tällä tavalla.”

Jokinen vakuuttaa Ylen noudattavan lakia huolella. Myöskään sitä vaaraa ei ole, että juttuihin alettaisiin väkisin ympätä audiovisuaalisia elementtejä.

”Sellainen olisi absurdia verovarojen haaskamista”, Jokinen sanoo.

Yle-lain muutoksen taustalla oli kaupallista mediaa edustavan Medialiiton vuonna 2017 tekemä kantelu EU-komissioon. Medialiiton ja myöhemmin myös komission kannan mukaan Ylen laajat tekstisisällöt eivät olleet EU:n kilpailulainsäädännön mukaisia.

KOMISSIOSSA ON VIREILLÄ SANOMAN KANTELU Ylen ilmaisista oppimateriaaleista. Lisäksi Medialiittoon kuuluva kaupallisten kanavien Radiomedia on pyytänyt Ylen hallintoneuvoston arviointia Yle Areenan sisältöjen laajuudesta.

Jokinen myöntää olevansa huolestunut siitä, että Ylen liikkumatilaa kavennetaan jatkossakin.

”Se on ikävää ja turhaa, kun mikään tutkimuskaan ei osoita, että Ylen toiminnasta olisi haittaa kaupalliselle medialle.”

Medialiiton toimitusjohtaja **Jukka Holmberg** sanoo liiton keskittyvän nyt Yle-lain noudattamisen tarkkailuun. Muita mahdollisia jatkotoimia Holmberg ei kommentoi.

”Olemme sopineet EU-komission kanssa, että seuraamme lain noudattamista ja raportoimme heille. Valta mahdollisista jatkotoimista on komissiolla.”

Medialiitto on perustellut Ylen sisältöjen rajoittamista muun muassa sillä, että Ylen ilmaiset tekstisisällöt syövät kaupallisten verkkolehtien tilauksia. **Koska uuden Yle-lain vaikutusten siis voi olettaa näkyvän mediatyhtiöiden tuloksissa ja minkä suuruisina?**

”Lakia muutettiin sen takia, että se ei aiemmin noudattanut EU:n sääntelyä”, Holmberg sanoo.

”Oikeusvaltiona Suomi haluaa saattaa lainsäädäntönsä sille tolalle, kuin sen kuuluu EU:n sisämarkkinoilla olla.”

Et siis halua arvioida, kuinka suuri vaikutus uudella lailla on mediatyhtiöiden tulokseen, ja kuinka pian vaikutus on nähtävissä?

”Nyt seurataan lain toteutumista.” ●

”Jutuista voi tulla kiinnostavampia, kun niihin lisätään huolella mietittyjä video- ja audioelementtejä.”

Tuomo Björksten, Yle Uutisten tuottaja

”On todella turhauttavaa, että näitä [mediatuki]raportteja tehdään kerta toisensa jälkeen, mutta mitään ei tapahdu. Toivon, että asia otettaisiin vakavasti ja hoidettaisiin kuntoon.”

Journalistiliiton puheenjohtaja Hanne Aho. Lue lisää [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Yliopistoissa viestinnän henkilöstömäärä kasvaa, mutta sananvapaus kapenee, kirjoittaa emeritusprofessori Jukka Kekkonen. Lue lisää [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

MEDIATUET POHJOISMAISSA v. 2019 (milj. €/ vuosi)

Ruotsi tukee maansa mediaa euromääräisesti eniten, Suomi vähiten.

Tukimuoto	Tanska	Suomi	Norja	Ruotsi
Yleisradiotoiminnan rahoitus	542	478	610	795
Suorat tuet	56	0,5	38	61
Epäsuorat tuet	100	71	173	132
Yhteensä	699	549	821	987

Lähde: Mediatuen vaikuttavuuden ennakoarvioinnin loppuraportti / LVM

LVM: Suomen mediatuet euroissa Skandinaviaa pienemmät

Manu Marttinen, teksti ● Heli Saarela, grafiikka

Työryhmä suosittelee, että mediatuet olisivat osa Suomen huoltovarmuutta.

Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) julkaisi elokuun alussa raportin median tukimuodoista ja niiden vaikutuksista. Raportti arvioi mediatukien nykyistä tilannetta ja esittää suosituksia tukien jatkovalmisteluun.

Raportti pohjautuu liikenne- ja viestintäministeriön vuosina 2020–2021 toimineen työryhmän esitykseen mediatukimuodoista, joita ovat toimituksellinen tuotantotuki, kehittämistuki ja yhteisömedioiden tuki.

Raportti vertaa Suomen tukia Ruotsin, Norjan ja Tanskan tilanteeseen. Merkittävin ero maiden välillä on se, että Suomessa ei juuri ole suoria mediatukia toisin kuin muissa Pohjoismaissa. Lisäksi muissa Pohjoismaissa arvonnalisävero ei joko ole tai se on Suomen kymmenen prosentin verokantaa matalampi. Kaikissa Pohjoismaissa suurin yksittäinen mediatuen muoto on yleisradioyhtiön rahoittaminen.

Työryhmä suosittelee, että mediatukia tulisi tarkastella muilla kuin elinkeinopoliittisilla perusteilla.

”Mahdollisia tukia tulisi tarkastella osana laajempaa kieli- ja kulttuuripoliittista kokonaisuutta tiedonvälityksen laadun, kattavuuden ja monimuotoisuuden näkökulmasta. Erityisesti epävakassa kansainvälisessä tilanteessa tulisi ottaa huomioon myös tiedonvälityksen huoltovarmuus ja kokonaisturvallisuus”, raportissa todetaan.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** pitää huoltovarmuusnäkökulman korostumista raportin myönteisimpänä piirteenä, mutta on pessimistinen raportin vaikutuksista. Hän muistuttaa, että vastaavia raportteja on tehty jo viidentoista vuoden ajan.

”On todella turhauttavaa, että näitä raportteja tehdään kerta toisensa jälkeen, mutta mitään ei tapahdu. Toivon, että asia otettaisiin vakavasti ja hoidettaisiin kuntoon. Valtiontalouden näkökulmasta kyse ei ole isoista summista, mutta mediatuella on erittäin iso merkitys suomalaiselle demokratialle.” ●

ETELÄ-SUOMEN MEDIA UHKAA VÄHENTÄÄ YHDEKSÄN TYÖPAIKKAA

Etelä-Suomen Media aloitti muutosneuvottelut tiistaina 9. elokuuta. Neuvotteluissa on uhan alla enintään yhdeksän henkilötövuotta. Paikallisjohtaja **Karri Kannalan** mukaan uhan alla olevista työpaikoista on journalistisia alle puolet.

Muutosneuvottelut kestävät kaksi viikkoa ja koskevat *Helsingin Uutisten*, *Vihdin Uutisten*, *Luoteis-Uusimaan*, *Karkkilan Tienoon* ja *Karkkilan Tienoon Viikon* koko henkilöstöä.

Lisäksi neuvottelut koskevat *Seinäjoen Sanomien*, *Keski-Uusimaan*, *Keski-Uusimaa Viikon* ja *Vantaan Sanomien* mediamyyniä sekä Etelä-Suomen Median digitaalisen ulkomailon myyntiä ja jakelumyyniä.

Kannalan mukaan isoin syy neuvotteluihin on kulujen nousu ja heikkenevä taloustilanne.

Muutosneuvottelut ovat Etelä-Suomen Median kolmannet vuoden sisään. Pääluottamushenkilö **Petri Iyy** ei halunnut kommentoida keskeneräisiä neuvotteluja.

Nina Erho

Lue lisää: *Journalisti.fi*

LIITON TUNTURIMAJALLA ISO REMONTTI

Journalistiliiton Saariselän Tunturimaja remontoitiin touko–kesäkuussa. Suurimmat muutokset tehtiin mökin saunaan, joka peruskorjattiin vastaamaan nykyajan tarpeita. Remontin aikana maalattiin myös kuusi makuuhuonetta, majan aulatilat kunnostettiin ja yhteistilojen sisä- ja pihakalusteita uusittiin. Huoneisiin ja aulatiloihin asennettiin siirrettävät tietokonetasot etätyötä tekeville.

Journalistiliiton talouspäällikön **Sirpa Hannulan** mukaan remontin kustannukset ovat noin 80000 euroa.

Manu Marttinen

OIKAISU

Edellinen Journalistiliittoon liittynyt yhdistys on Suomen Freelance-journalistit ry, ei RTTL, kuten *Journalistissa* 5/2022 virheellisesti väitettiin.

FREELANCEJOURNALISTIT: YRITTÄJÄN ELÄKELAIN UUDISTUS MENOSSA PIELEEN

Suomen freelance-journalistit ry (SFJ) kritisoi kesäkuussa julkaisemassaan lausunnossa hallituksen esitystä yrittäjän eläkelain uudistamiseksi. SFJ:n mukaan uudistus heikentäisi freelancereiden asemaa, koska se nostaisi pienituloisten freelancereiden eläkemaksuja kohtuuttomasti.

den eläkemaksuja kohtuuttomasti.

Esityksen mukaan eläkemaksun perusteena oleva työtulo määräytyisi toimialan kokoaikaista työtä tekevien mediaanipalkan perusteella. Freen keskimääräinen ansio on vain puolet työsuhteisen jour-

nalistin keskimääräisestä ansiosta.

SFJ kannattaa ehdotusta työtulon säännöllisestä seurannasta.

Manu Marttinen

Sota muuttaa journalismia, mutta miten pian?

Journalismi toimii sodan aikana eri tavalla kuin normaalioloissa. Se tinkii väistämättä tehtävästään vallankäytön tarkkailijana ja suuren yleisön informoijana.

Harva on sitä mieltä, että median tulisi julkaista esimerkiksi tärkeitä tietoja pommitetun kaupungin evakointisuunnitelmista, jos tiedot voisivat vaarantaa evakuoinnin. Tai että hyökkäjän näkemykset sodasta pitäisi julkaista samalla painoarvolla kuin omien johtajien. Sen sijaan useimmat toivonevat median osallistuvan tarvittaessa omalla panoksellaan kansallisiin sotaponnisteluihin.

AIHEESEEN LIITTYY KUITENKIN kaksi ongelmaa, joista soisin keskusteltavan enemmän. Ensinnäkin, mistä sota alkaa?

Julkisuudessa on jo vuosia puhuttu hybridi-sodankäynnin eri muodoista. Voitaisiinko esimerkiksi laajaa tietoverkkoihin kohdistuvaa hyökkäystä pitää sodanjulistuksena? Entäpä organisoitua turvapaikanhakijoiden ohjaamista Suomen rajoille? Se, että Venäjä käy myös Suomea vastaan vähintään informaatiotosotaa, on jo varsin laajasti hyväksytty tosiasia. Jos olemme sitä mieltä, että sodassa journalismin normaaleja pelisääntöjä voidaan muuttaa, mikä on riittävä sota?

Toiseksi, tulisiko sodan aikana yleisölle tavalla tai toisella kertoa, että media katsoo osallistuvansa sotaponnisteluihin, eikä siksi toimi aivan normaaleilla säännöillä? Media-ala on vuosia rakentanut omaa uskottavuuttaan etenkin netissä toimivaa valemmediaa vastaan. Olemme korostaneet laajaa avoimuutta, käytettyjen lähteiden luotettavuutta ja tietojen tarkistettavuutta. Eikö median uskottavuuden kannalta olisi tärkeää miettiä tapoja, joilla yleisölle voidaan viestittää ne pelisäännöt, joilla media kulloinkin toimii?

EMME OLE JUURI NYT SODASSA, ainakaan perinteisessä mielessä. Nämä kysymykset ovat kuitenkin erittäin ajankohtaisia juuri nyt. Valtaosa suomalaisista, todennäköisesti myös toimittajista, pitää myös

perinteisen sodan uhkaa tällä hetkellä varsin todellisenä. Kevään mittaan mediassa on nähty lukemattomia skenaarioita siitä, millaisia seurauksia erilaisilla Venäjän sotatoimilla voisi olla. Suomalaiset siirtyivät nopeasti kannattamaan Natoon liittymistä sotilaallisen turvan saamiseksi. Ylen tuoreen selvityksen mukaan lähes puolet suomalaisista on erittäin huolissaan sodan uhasta.

Milloin sota tai sen uhka alkaa vaikuttaa journalismin tehtäviin? Tai jopa: onko journalismin perustehtävistä joustaminen jo alkanut?

VIIME KUUKAUSINA KAKSI UUTISAIHETTA on toistunut uudestaan ja uudestaan: **Vladimir Putinin** mahdolliset sairaudet ja hänen lähipiirinsä mahdolliset suunnitelmat syrjäyttää hänet. Kaikki tiedotusvälineet Suomessa lienevät myös myöntäneet, ettei kummastakaan ole ollut saatavilla minkäänlaista luotettavaa tietoa. Tästä huolimatta, ja huolimatta siitä, että tällaisten väitteiden liikkeelle laskeminen aivan itsestäänselvästi palvelee läntisen informaatiotosodankäynnin päämääriä (olipa väitteillä tosipohjaa tai ei), nämä uutiset nousevat otsikoihin yhä uudelleen.

On vaikea nähdä, että tällaisia uutisia välitettäisiin näin hatarin tiedoin ja näin laajasti poliitikosta, joka ei olisi aggressiivisen, meitä uhkaavan maan johdossa. Uutiset julkaistaan pikemminkin sodan ja sen uhan kuin niiden sisältämän tiedon takia. Tuleva mediatutkimus kertonee tarkemmin, mistä uutiset syntyivät, missä määrin niillä oli tosipohjaa ja millaisten mutkien kautta ne päätyivät suomalaisen mediaan.

Jo nyt olisi kuitenkin hyvä pohtia, voidaanko suomalaisissa toimituksissa todeta edelleen, että kaikki julkaistut jutut on tehty niiden sisältämän tietoarvon vuoksi, eikä esimerkiksi sodan ja sen pelon motivoimina? Jos tätä ei voida jokaisesta jutusta sanoa, olisiko avoimeksi julistautuvassa mediassa syytä alkaa pohtia, kuinka viestiä yleisölle, että toimituksissa toimitaan nyt osittain sodan säännöillä? ●

Marja Sannikka, 45

- Ylen A-studion juontaja vuoden 2022 alusta lähtien.
- Bachelor of Arts, Sussexin yliopisto 1999. Valtiotieteiden maisteri, Helsingin yliopisto 2021.
- Työskennellyt toimittajana 2000-luvun alusta. Aloitti televisiotoimittajana Nelosen talousuutisissa 2002.
- Työskennellyt Ylellä vuodesta 2011 alkaen. Toiminut muun muassa Ylen aamu-tv:n juontajana, Yle Kioskin toimittajana, Linnan juhlien selostajana ja vaalilähetysten juontajana.
- 2018–2020 Sannikka & Ukkola -keskusteluohjelman juontaja yhdessä toimittaja Sanna Ukkolan kanssa. Marja Sannikka -keskusteluohjelman juontaja 2020–2022.
- Harrastaa kuvanveistoa, padelia, puutöitä, vuohien ja kanojen hoitoa, bridgeä, purjelautailua ja avantouintia.

Loikkaisit heti toiselle kanavalle, jos saisit omaa nimeäsi kantavan ohjelman, **Marja Sannikka**

Ylen A-studion juontaja on perfektionisti, joka haluaisi kalustaa studiot ja puuttua myös grafiikkaan, valaistukseen, tunnussäveleen ja maskeeraukseen.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Siirtyessäsi A-studioon ehdotit, että ohjelman nimi muutettaisiin M-studioksi.

Kyllä. Vuodenvaihteessa **Mika Salminen** oli asunut siellä studiolla jo pitkään, ja kun viime keväänä **Mika Aaltolakin** oli siellä koko ajan, niin ajattelin, että nimi voitaisiin muuttaa M2-studioksi.

Parasta tv-journalismia on se, kun kutsutaan ääripäää suoraan lähetykseen keskustelemaan ja seurataan, kumpi pahoittaa mielensä nopeammin.

Se ei voi olla parasta tv-journalismia, koska sitä lähetystä ei nähtäisi koskaan. Sanasta ”ääripää” nousisi niin iso kohu ennen lähetystä, että koko tiimi joutuisi eroamaan ja tulevat lähetykset peruttaisiin.

Haluaisit grillata poliitikkoja brittityyliin paljon nykyistä ilkeämmin, mutta Ylellä sellainen ei ole sallittua.

Tykkään grillata keskittyneesti, perusteellisesti, tiukasti ja jopa kuumasti. Ilkeä grillaaja pilaa hyvänkin lihan, eli ilkeä en halua olla. Ylellä saa grillata, jos haluaa. Palohälyttimet voivat grillatessa mennä päälle, mutta eivät journalistiset rajoittimet.

Olet vähän perfektionisti ja innokas sisustaja. Haluaisit lavastaa Ylen studiot itse, koska tekisit niistä paremmat.

En missään nimessä ole vähän perfektionisti, vaan haluaisin sisustuksen lisäksi puuttua kaikkeen muuhunkin: grafiikkaan, valaistukseen, tunnariin, maskeeraukseen – ihan kaikkeen, mitä en edes osaa. Onneksi osaajat tyrmäävät ehdotukseni kohteliaasti.

Sinulla on ollut kaksi omaa ohjelmaa, jotka molemmat lopetettiin. Pelkää, että A-studiokin lopetetaan.

En pelkää, koska A-studio ei ole minun oma ohjelmani. Jaksat vuodesta toiseen Ylellä, koska sinun sananvapauttasi ei rajoiteta toisin kuin monen talosta lähteneen kollegasi.

En kommentoi!

Lähtisit heti toiselle tv-kanavalle, jos saisit sieltä omaa nimeäsi kantavan ohjelman.

En lähtisi, kun juuri yhdestä ohjelmasta pääsin eroon. Oman ohjelman tekeminen on ihan parasta, mutta se on myös kamalaa ja rankkaa. Siinä on kova vastuu, kun kaikki menee omaan piikkiin.

Sinulla on mielipide kaikesta, myös uudesta Yle-laista, mutta et halua kertoa sitä julkisuuteen.

Ei minulla ole kaikesta mielipidettä, eikä Yle-laistakaan ainakaan vielä, koska en ole ehtinyt tutkimaan sitä riittävästi, mutta tutustun siihen ja muodostan siitä sitten mielipiteeni.

Sinua on pyydetty monen puolueen vaaliehdokkaaksi, mutta ihan vielä ei ole sen aika.

On todellakin pyydetty, mutta sen aika ei ole nyt. Vaaleihinhan on vielä vaikka kuinka paljon aikaa.

Haaveilet oman puolueen perustamisesta, koska kaikissa nykyisissä puolueissa on jotain vikaa.

Olen nähnyt politiikkaa läheltä ihan liikaa, ja se on tosi kovaa hommaa. Olen tullut järkiini, enkä aio perustaa omaa puoluetta.

Sinulla on innokas tunnettujen miespoliitikkojen fanilauma, joiden sinulle lähettämistä viesteistä saisi kovia uutisia, mutta ei Ylelle.

Voi kun olisikin! Sitten niitä olisi helpompaa taivutella vieraisiksi studioon, mutta nyt saan koko ajan pakkeja. Fanilaumalle pitäisi muuten kertoa, että minä, **Annika Damström** ja **Sanna Savikko** olemme eri ihmisiä. Kehut kannattaa suunnata oikealle henkilölle.

Kollegoidesi mielestä olet erittäin vaativa toimittaja, mutta se kertoo enemmän heistä kuin sinusta.

Kyllä. Olen vaativa, mutta tosiaan se kertoo heistä, sillä vaadin paljon vain heiltä, joilla on annettavaa.

Olet aina vähän myöhässä tapaamisista, mutta se johtuu lähinnä siitä, että asut Vihdissä.

Tämä on absurdi väite. Vihti on täysin syytön minun myöhästelyihini. Olen kieltämättä aina vähän myöhässä, mutta en tiedä miksi.

Sinulla on kotitilallasi vuohia ja kanoja. Saat heiltä sivistyneempää palautetta kuin keskimääräiseltä Ylen somekeskustelijalta.

Molemmilta saan hyvää palautetta. Kuten eläimetkin, Ylen artikkeleiden kommentoijat ovat ihania ja suoria. Lisäksi somekeskustelijat ovat useimmiten auttavaisia ja hyvin perillä asioista. ●

Näin syntyy journalistinen Tiktok-video

Mobiilivideopalvelu Tiktokilla on yli miljoona suomalaista käyttäjää.

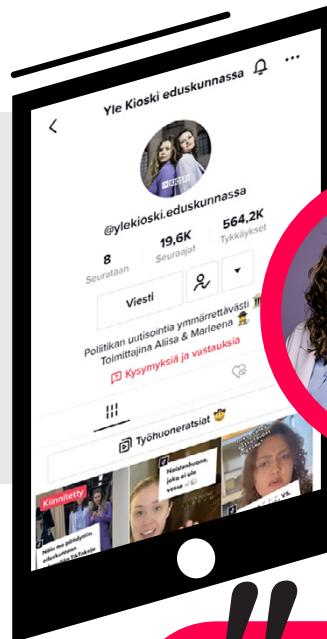
Yle Kioskin Marleena Lammikko ja Aliisa Ristmeri kertovat, miten sinne tehdään journalismia.

Marja Honkonen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Yle Kioski eduskunnassa on Tiktok-kanava, joka käsittelee ajankohtaisia politiikan uutisia. Sitä seuraa yli 20 000 käyttäjää.

Marleena Lammikko, 28, tuottaa Yle Kioski -kanavia Instagramissa ja TikTokissa ja ALL X Panel -ohjelmaa. Hän on Yle Kioski eduskunnassa -kanavan toinen toimittaja.

Aliisa Ristmeri, 27, on Yle Kioskin toimittaja. Hän tekee sisältöjä Yle Kioski eduskunnassa -kanavan lisäksi Yle Kioskin Instagram-tilille.

Kohderyhmä: Tiktokin käyttäjistä lähes puolet on 18–24-vuotiaita. Yle Kioski eduskunnassa on suunnattu yleisölle, joka on juuri tullut äänestysikään.

Julkaisutiheys: Tavoitteena kolme videota viikossa. Liian harva tai tiheä julkaisutahti vaikuttaa sisältöjen näytettävyyteen.

Tiimi: Lammikko ja Ristmeri käsikirjoittavat, kuvaavat, leikkaavat ja julkaisevat sisällöt itse. Ideoinnissa ja käsikirjoitusten editoinnissa auttaa tuottaja Salla-Rosa Leinonen.

Marleena Lammikko

Aliisa Ristmeri

VIDEON TEKEMISEN VAIHEET

1 Valmistelu ja käsikirjoitus

Tulevan viikon aiheiden kartoittaminen alkaa perjantaina. Maanantaina ja tiistaina Ristmeri ja Lammikko valmistelevat tulevia juttuja. Osa videoista käsittelee ajankohtaisia päätöksiä, osa kansanedustajien työtä ja eduskuntataloa.

Jos sä oot 17-vuotias tai nuorempi, niin sä tuut luultavasti pitämään tästä lakiuudistuksesta.
Nimitään jatkossa kaikki 17-vuotiaat, jotka hakee alaikäisenä ajokorttia saa sen, jos siihen on vanhemman suostumus.
Mutta ajolupaa rajotetaan näillä kolmella säännöllä:
Otsikko: 1. Vain yksi matkustaja
17-vuotiailla kuseilla voi olla kyydissä vaan yksi matkustaja.
Otsikko: 2. Ajokielto 00-05
Alaikäiset kuskit ei saa ajaa öisin klo 12 ja 5:n välillä
Otsikko: 3. Alaikäisen kuljettajan tunnus
17-vuotiaalla kuljettajalla tulee olla autossa alaikäisen kuljettajan tunnus. Ja jos sitä ei käytä, niin saa n. 40 euron sakot.
Tää uudistus helpottaa syrjäseuduilla asuvien liikkumista. Toisaalta tää myös luultavasti heikentää liikenneturvallisuutta, koska 17-vuotiaita kuskeilta otetaan enemmän kortteja kuivumaan törkeän liikenneturvallisuuden vaarantamisen takia kuin 18-vuotiaita.
Tän lain on tarkotus tulla voimaan lokakuussa, jos eduskunta hyväksyy tän.
Mulla on sulle yks hyvä syy olla tosi hyvissä väleissä sun vanhempien kanssa.
1. Sä voit saada ajokortin 17-vuotiaana, jos tää hallituksen esitys menee läpi
Jatkossa ei siis enää tehdä alaikäisille hakijoille harkintaa, vaan vanhempien suostumus riittää.
MUTTA
17-vuotiailla kuseilla voi olla kyydissä vaan yksi matkustaja.

Käsikirjoitus. Mitä kerrotaan? Miten? Missä ja kuinka monessa paikassa kuvataan?

"Koukku". Videon pari ensimmäistä sekuntia ratkaisevat, jääkö käyttäjä katsomaan vai selaako hän eteenpäin.

Spiikki. Mahdollisimman yksinkertainen, puhekielinen ja omaan suuhun sopiva.

Otsikko. Näitä osia ei puhuta, vaan ne lisätään videolle. Mukana voi olla myös hymiöitä.

Reaktio. Videoilla toimii, jos toimittaja reagoi uutiseen. Reaktion täytyy olla kuitenkin "neutraali". Tietystä päätöksestä iloitsemisen sijaan voi esimerkiksi kommentoida sen historiallisuutta.

Pituus. Videon ideaalipituus on korkeintaan minuutti. Tiktok-videon enimmäispituus on 10 minuuttia.

Kerrontatyyli. Tiktokissa on tiettyjä, journalismiin sopivia kerronnan tapoja, kuten "kolme hyvää ja kolme huonoa puolta".

"NYT ON ISO PÄIVÄ!"

"Kiusallisuuden huomaa heti. Sellaista olisi varmaan joku tanssihaaste."
– Aliisa Ristmeri

2

Kuvaaminen

Kalusto. Toimittajien omat puhelimet, puhelimeen sopivat mikrofonit, ringlight eli rengasvalo jalustalla.

Kuvauspaikka. Tärkeintä on hyvä valo ja se, ettei tila kaitu liikaa. Eduskunnassa kuvauspaikkoja rajoittavat myös talon säännöt.

Lisämateriaalit. Eduskunnan lähetyksistä ja Ylen uutismateriaalit.

Puvustus. Huomiota herättävät värit toimivat vaatteissa.

3

Editointi

Ristmeri ja Lammikko leikkaavat kuvaamansa materiaalin Premiere-ohjelmistolla, koska Tiktok-sovelluksen oman työkalut ovat siihen turhan kömpelöitä.

Tekstitykset. Kaikki videot tekstitetään. Ristmeri ja Lammikko ovat ladanneet Premiereen Tiktokin fontin, jotta tekstitykset näyttäivät samalta kuin alustalla. Tekstityksissä käytetään usein myös hymiöitä.

Kansitarra. Kansitarra on teksti, joka näkyy videon pysäytyskuvassa. Sen pitää olla kiinnostava.

Musiikki. Videoihin voi lisätä musiikkia. Lyhyissä videoissa Ristmeri ja Lammikko käyttävät Ylen omaa äänikirjastoa. Yli minuutin mittaisissa videoon musiikin voi lisätä vasta Tiktokissa. Tiktokilla on yrityskäyttäjille kaupallinen musiikkikirjasto.

Tehosteet. Videoiden elävöittämiseen voi käyttää esimerkiksi green screeniä eli erikois-tehostetta, jossa vaikkapa juontajan puhuvan pään voi lisätä täysistunnosta kuvattun videon päälle. Muita filttäreitä Lammikkoa ja Ristmeri eivät juuri käytä.

MIKÄ TIKTOK?

Tiktok on mobiili-sovellus, jossa käyttäjä voi katsoa ja julkaista lyhyitä videoita. Sen omistaa kiinalaistustainen Bytedance.

Tiktok tarjoilee videoita katsottavaksi sen perusteella, mitä käyttäjä pysähtyy katsomaan ja mitä hän kommentoi, jakaa tai tykkää. Palvelussa voi myös seurata käyttäjiä.

Suomessa Tiktokilla on yhtiön oman arvion mukaan 1,2 miljoonaa käyttäjää.

Yle Kioskin lisäksi Tiktokissa ovat suomalaisista tiedotusvälineistä muun muassa *Helsingin Sanomat* ja *MeNaiset*.

"Tiktok on armollinen, koska siellä voi tehdä rumia leikkauksia – katkaista videon vaikka kesken lauseen. Yleisö on niin tottunut siihen, ettei se haittaa." – Marleena Lammikko

"Kommenteissa saa olla pikkuisen 'sassy'. Nokitan kyllä takaisin, jos joku yrittää nokittaa minua. Sillä luodaan myös kulttuuria, mikä on sallittua ja mikä ei." – Marleena Lammikko

4

Julkaisu ja jakaminen

Valmis video ladataan Tiktokiin. Siihen lisätään saateteksti ja hashtagit. Ne auttavat käyttäjiä löytämään videon.

Kommentit. Yle Kioski eduskunnassa -kanavalle 500 kommenttia on "hyvä" määrä, yli tuhat "tosi hyvä". Kommentoijista äänekkäimpiä ovat pojat ja miehet, vaikka seuraajista suurin osa on tyttöjä ja naisia.

OTA NÄISTÄ MALLIA

Lammikko ja Ristmeri vinkkaavat

@itsrachelscott – Yhdysvaltalainen politiikan toimittaja, joka tekee perinteistä uutisointia kongressista, mutta yllättää välillä behind the scenes -materiaalilla.

@dw_berlinfresh – Saksan radion ulkomaanpalvelu, joka tekee paikallisuutisointia Berliinistä raikkaalla otteella.

@sophiasmithgaler – Yksi ensimmäisistä uutistiktokaajista, joka hyödyntää Tiktokia tiedonhankinnassa ja juttuideoiden löytämisessä.

@stylasocials – Yksi suosikkitiktok-strategisteistamme, joka jakaa neuvoja, miten tehdä koukuttavia sisältöjä.

@annimarttinen – Freesi taloustieteilijä, joka tekee rohkealla otteella ymmärrettäviä Tiktokeja talousasioista.

Ääniteknikko Mathias Lindyn
kesään ei mahdu monia loppo-
hetkiä. Lähes kaikki tv-tuotannot
kuvataan kevään ja syksyn välillä.

TV-TUOTANNOT

Palkoista, terveydestä ja turvallisuudesta tingitään, ja ainoastaan tv-ohjelman valmistumisella on väliä. Ääniteknikko Mathias Lindyn mukaan tv-tuotantoalan työkuulttuuri rehottaa edelleen villinä. ➡

Manu Haapalainen, teksti ● Heidi Piironen, kuvat

lian pitkiä työvuoroja ja taistelua lainmukaisesta korvauksesta. Toistuvaa burn out -oireiden googlaamista.

Työnjohdon ymmärtämättömyyttä työn luonteesta ja piittaamattomuutta muusta kuin ohjelman valmistumisesta ajallaan. Kritiikin esittäjien mustamaalamista ja sulkemista tulevien tuotantojen ulkopuolelle. Homeista ruokaa.

Juha on leikannut kotimaisia tv-ohjelmia reilun kymmenen vuoden ajan. Hän on nähnyt hyvin järjestettyjä tuotantoja, joissa voidaan hyvin. Hän on nähnyt myös tuotantoja, joissa näin ei ole.

"Välillä tällä alalla työskenteleminen tuntuu siltä kuin tekisi töitä järjestäytyneelle rikollisuudelle", hän sanoo.

Lakeja ja työturvallisuussääntöjä rikotaan Juhan mukaan säännöllisesti.

"Ulkopuolisille ei työoloista pidä kertoa, jos aikoo työllistyä jatkossakin", hän sanoo.

Juha kertoo älähtävänsä helposti, jos asiat on hoidettu väärin. Silti hän ei tahdo puhua tässä jutussa omalla nimellään. Uutta urasuunnitelmaa ei ole, jos julkinen kritiikki tyrehtyttäisikin työmahdollisuudet tv-alalla.

Juha ei ole huolensa kanssa yksin. Viisi tähän juttuun haastatelluista kahdeksasta tv-alan työntekijästä haluaa pysyä tunnistamattomana. Haastateltujen kertomuksissa toistuvat muun muassa ylipitkät työajat, liian pienet palkat, kiire ja siitä johtuva kireä ilmapiiri, kohtuuttomat aikatauluvaatimukset sekä työntekijöiden oikeuksien puolustajien sulkeminen tuotantojen ulkopuolelle.

REALITYTUOTANNOISSA PITKÄÄN työskennellyt **Eeva** sairastui työuupumukseen ensimmäisen kerran jo uransa alussa.

"Tein tosi-tv-sarjassa 70-tuntista työviikkoa, ja kysymys oli aika pitkästä tuotannosta. Sillä kertaa siitä sentään sai ylityökorvaukset niin kuin pitikin", Eeva muistaa.

"Mutta toisaalta peruspalkkani oli alle 1700 euroa kuussa."

Eeva toipuu parhaillaan toisesta työuupumuksesta. Sen laukaisi ulkomailla koronaoloissa kuvattu realitysarja. Kuvausten ajaksi työntekijät eristettiin seitsemäksi viikoksi hotelliin. Joka toinen päivä oli 15 tuntia töitä ja joka toinen päivä vapaata.

"Tiimimme jäsen ei kestänyt sitä painetta, eikä oikein pystynyt töihin. Soitin tuotantoyhtiöön, että voisiko tälle asialle tehdä jotain, että teemme täällä taas 70-tuntista viikkoa. Ei voinut."

Eräässä ulkomailla kuvattavassa realityssa Eeva työskenteli kaksi viikkoa ilman kunnollista ruokaa. Erityisruokavaliot ja allergiat kysellään tarkasti tuotannon valmisteluvaiheessa, mutta perillä kohteessa tilanne saattaa olla toinen, hän kertoo.

"Paikallinen catering ei ymmärtänyt kenenkään ruokavaliota. Asialle ei tehty mitään. Pyysin jälkeenpäin päivärahoja ruoan sijasta, mutten saanut niitä."

Lisäksi etelän-realityissä voi olla ongelmana ruoan säilyvyys, Eeva sanoo.

"Eräässä tuotannossa ruoka seisoj tropiikin lämmössä päivittäin monta tuntia."

Tuotannoissa koitetaan säästää kymppelijä sieltä täältä, mikä johtaa pahimmillaan absurdeihin tilanteisiin, Juha sanoo.

"Yhdessä ulkomaantuotannossa vitsailimme aamiaisella, että saako tänään sairaslomaa vadelmista vai appelsiinimehusta. Ruokamme oli usein homeessa."

VALTAOSA TV-TUOTANTOJEN TYÖVOIMASTA työskentelee freelancereina. Työuralle on vaikea luoda jatkuvuutta ja epämieluisasta tuotannosta kieltäytyminen on usein mahdotonta. Jokainen haluaa, että puhelin soi myös seuraavan tuotannon rekrytointivaiheessa.

Tulijoita tuotantoihin on ollut paljon, eivätkä tuotantoyhtiöt ole siksi aina välittäneet työehdoista. Viime vuosina ala on tosin kasvanut niin nopeasti, että työvoimasta on osan vuotta pulaa. Se herättää toivoa siitä, että tekijöistä kilpailtaisiin myös tuotantojen olosuhteilla.

Tv-tuotantoalan ongelmallisista työoloista on kirjoitettu ennenkin, mutta haastateltavat eivät yleisesti ottaen tunnista työkuulttuurin vielä muuttuneen ikävän julkisuuden vuoksi.

"Huoleni on, että joku toimitusjohtaja lukee nyt tätäkin juttua ja kauhistuu, miten hirveä tuotantokulttuuri muissa tuotantoyhtiöissä on", Juha sanoo.

"Hyvin suurella todennäköisyydellä näitä asioita tapahtuu juuri hänen omassa yhtiössään."

Tuotantoyhtiöiden johdossa ongelmat tiedostetaan. Yellow Film & TV on pohjoismaiden suurin riippumaton tuotantoyhtiö. Se on tunnettu muun muassa *Elämäni biisistä*, *Sunnuntailounaasta* ja *M/S Romanticista*. Yhtiön tuotantojohtaja **Heidi Laitinen** laskee suurimpien ongelmien joukkoon sen, että tv-tuotantoalalla ei ole yleissitovaa työehtosopimusta. Osa yhtiöistä on tessin piirissä, osa ei. Vakaat ja jäsenyneet työolosuhteet olisivat erittäin tärkeä asia varsinkin tällaisella alalla, jossa ihmiset tulevat freetyösuhteisiin erilaisista taustoista, Laitinen sanoo.

"Pienimpien yhtiöiden työnjohdossa ei välttämättä ole työaikalain osaamista."

Jos töistä ei makseta lain tai tessin mukaista korvausta, se on harmaata taloutta, alan työläisiä edustavan Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät ry:n (SET) hallituksen entinen jäsen, leikkaaja **Maria Haipus** sanoo.

"En halua olla mukana tukemassa sellaista. Jos ei vaadi ylityökorvauksiaan, niin helposti ne jätetään maksamatta muiltakin. Ja jos ei ole varaa tehdä realityohjelmaa asiaankuuluvilla korvauksilla, niitä ohjelmia ei sitten tarvitse tehdä", Haipus sanoo.

Tuotantoyhtiö Endemol Shine on tehnyt *Big Brotheria* vuodesta 2019 alkaen. Ohjelma saa haastateltavilta myös kiitosta hyvin hoidettuna tuotantona, vaikka *Big Brotherin* ongelma on perinteisesti ollut suuri kuormittavuus – valmistuahan ohjelmasta uusi tunnin jakso joka päivä.

Endemol Shinen toimitusjohtaja **Unne Sormunen** sanoo, että tekijät ovat tuotantoyhtiöille korvaamaton resurssi.

"Kyllä meidän intressimme on kohdella työntekijöitämme mahdollisimman hyvin. Jos emme kohtelisi, hyvät tekijät löytäisivät töitä muualta."

"Pitää kiittää Nelosta ja Sanomaa resurssiemme lisäämisestä vuoden 2019 jälkeen", Sormunen sanoo.

SET SIIRTYI TOUKOKUUSSA Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitosta Temestä osaksi Journalistiliittoa. Liiton työehtoasiantuntija **Terhi Tarvaisen** mukaan tuotantoyhtiökentällä on monia vakiintuneita, erikoisia käytäntöjä.

Työsopimuslaki esimerkiksi listaa toimituksellisen tv-tuotannon ja elokuvatuotannon jaksotyöalaksi. Se tarkoittaa, että työaika voi vaihdella niin, että ylipitkistä päivistä saa vastaavasti vapaata.

Tuotantoyhtiöt kiertävät lakia usein, Tarvainen kertoo.

"Jos kuvaukset ja työt päättyvät maanantaina, työsuhteen mittaa pidennetään paperilla vaikkapa torstaihin."

Vapaat siis "tulevat pidetyiksi" töiden jo todelli-

suudessa loputtua. Levon kannalta se on liian myöhäistä.

Yksi ongelma ovat tekijänoikeudet. Temen työehtoasiantuntija **Anne Saveljeffin** mukaan on tavallista, että työntekijöille tarjotaan työsuhteen aluksi paperia, jonka allekirjoittamalla nämä luopuvat tekijänoikeuksistaan tekeillä olevaan ohjelmaan. Esimerkiksi kuvaajien ja leikkaajien työ on tekijänoikeuksien alaista.

"Kopioisto-korvaukset olisivat tekijöille merkittävä tulonlähde", Saveljeff huomauttaa.

"Jostain syystä av-alalla oletetaan usein, että luovan työn tekijänoikeudet ovat tuottajan omaisuutta."

SUOMI ON PIENI MAA, jossa tv-ohjelmia tilaavia kaupallisia kanavia ovat MTV ja Nelonen, nykyisin myös Discovery. Myös Yleisradio tilaa ohjelmia tuotantoyhtiöiltä. Kanavia on vähän ja tuotantoyhtiöitä toista sataa, eli kilpailu ohjelmatilauksista on kovaa.

Yhtälöstä seuraa, että tv-yhtiöt maksavat tuotantoyhtiöille kansainvälisessä vertailussa erittäin pieniä summia esimerkiksi

Leikkaaja Maria Haipus ei enää syöksy mihin tahansa tuotantoon. Hän selvittää mahdolliset karikot etukäteen.

"Tällä alalla on paljon hyvää ja upeita ihmisiä", sanoo Mathias Lindy. "Se on tärkein syy siihen, että tätä haluaa tehdä."

Bachelorin, *Selviytyjien* tai *Big Brotherin* tuotantokauden valmistamisesta.

Ohjelmien formaatit ovat kansainvälisiä ja oikeuksien omistajat tarkkoja siitä, mitä formaattiin kuuluu. Suomen *Love Islandin* pitää näyttää *Love Islandilta*, vaikka se tehdään kymmeniä kertoja halvemmalla kuin yhdysvaltalainen versio.

"Budjettimme ovat 60–70 prosenttia muiden Pohjoismaiden budjeteista", sanoo sitä tuottavan ITV Finlandin toimitusjohtaja **Pete Paavolainen**.

Suomalaisten tuotantojen tekijät tuntevat usein jopa ammattilypeyttä siitä, että työt tehdään pienillä budjeteilla.

Täällä tehdään länsieurooppalaista laatua itäeurooppalaisella hinnalla, sanoo useampi kuin yksi haastateltava.

Rahapulasta kärsivät tv-kanavat haluavat olla varmoja, että niiden tilaama sarja mahtuu budjettiin. Ne haluavat tarkkailla taloustilannetta mahdollisimman pitkään ja viivästyttävät ohjelmitilauksensa aikatauluja. Se tarkoittaa, että ohjelmia suunnitellaan, esituetetaan, kuvataan ja jälkituote-

taan kovalla kiireellä. Jos kesällä kuvattavaksi aiottu ohjelma ennen tilattiin loppuvuodesta tai tammihelmikuussa, nykyisin on tavallista, että tilaus tulee maaliskuis-, huhtikuis- tai toukokuussa, Paavolainen kertoo.

"Kun ohjelmia viimein sitten päästään kuvaamaan, työpäivät vain ovat tällä alalla pitkiä, ja jokainen joutuu tekemään asioita varsinaisen työnkuvansa ulkopuolelta. Nykypäivänä työntekijät eivät aina täysin ole sisäistäneet sitä."

LÄHES KAIKKI OHJELMAT kuvataan kesäkuukausina. Muun muassa realitytuotannoissa ääniteknikkona työskentelevä **Mathias Lindy** pitää myöhäisten tilausten ja kuvausaikataulujen aiheuttamaa työsumaa käsittämättömänä.

"Tuotannon ammattilaisilla ei ole kesäkuukausina vapaapäiviä ollenkaan. Helpottaisi, jos edes etelän tuotannot kuvattaisiin talvella. Lämpöä ja aurinkoa päiväntasaajalla kyllä riittää", Lindy sanoo.

Lindy sanoo, että tilaavilla kanavilla ei tunnu olevan käsitystä ohjelmien tekemisen realiteeteista.

Kanavajohto saattaa katsella ohjelmakarttoja ja keksiä, että siirretään realityohjelman esitys pari kuukautta aiottua aiemmaksi. Tuotantoyhtiö pannaan työntekijänsä tekemään ohjelman nopeammin. Muuten riskinä olisi, että seuraava tuotantokausi ti-
lataisiin toiselta yhtiöltä.

Suomessa toimivat tuotantoyhtiöt ovat välikä-
dessä sikäläkin, että ne ovat usein osa kansainväli-
siä jättiyrityksiä.

”Osakkeenomistajat saattavat haluta aiempaa
isomman siivun tuotoista. Pääkonttorilla mietit-
tään, että vaikka tuo Suomi, sieltä voisi puristaa
enemmän. He soittavat Suomen toimitusjohtajalle,
että teette seuraavan kauden halvemmalla”, Lindy
pohtii.

”Eihän hän voi sanoa muuta kuin että näin teh-
dään.”

TV-TUOTANTOYHTIÖT EIVÄT OLE keskimäärin köyhiä.
Alalla liikkuu rahaa. **Arto Sunisen** *Journalistille* teke-
män selvityksen mukaan toimialalla tehtiin korona-
vuonna 2020 voittoa 69,2 miljoonaa euroa lähes 130
miljoonan euron liikevaihdolla. Vuonna 2021 tuot-
tavuus on nousussa. Keskimäärin alan yritykset
ovat vakavaraisia.

Miksi ohjelmiin sitten ei panna enemmän rahaa?
Alalla on paljon myös kannattavuutensa kanssa
taistelevia yhtiöitä, Pete Paavolainen sanoo.

”Toinen syy voi olla se, että Suomessa on Suo-
mi-Filmin ajoista saakka totuttu tekemään
pienemmällä porukalla kuin vaikkapa Svensk Fil-
mindustrissa.”

Paavolaisen mukaan tilaavat tv-kanavat kamppai-
levat oman kannattavuutensa kanssa. Osasyynä on
tv-mainonnan tšekäläinen liian halpa hinta.

”Se on ollut koko 2000-luvun reilusti alihinnoi-
teltua.”

Unne Sormunen sanoo, että ala on nyt kasvussa ja
myös tuotantobudjetit jo muutaman vuoden ajan
lupaavassa nousussa. Ohjelmia ostavat hiljalleen

myös ulkomaalaiset striimausyhtiöt.

”Se on iso murros tällä toimialalla.”

ILTALEHTI ON VIIME KUUKAUSINA seurannut poikkeuk-
sellisesta julkista päivärahariitaa. Joukko *Love Islan-
din* kolmannen kauden tuotannossa mukana olleita
tekijöitä riitautti työsopimuksensa.

Riita koskee Espanjassa kuvatun ohjelman päivä-
rahoja. Tuotantoyhtiö ITV:n näkemys on, että ulko-
maantuotannosta ei tarvinnut työpäiviltä maksaa
päivärahaa, koska työntekijöille on työpäivinä tar-
jottu kaksi aterialla. Päivärahan siis sai Espanjan-
kuvausten aikana vain vapaapäiviltä.

Esimerkiksi leikkaajien työvuoro saattoi Espan-
jassa kestää iltayhdeksästä aamuseitsemään. Näin
he eivät olleet oikeutettuja päivärahaan kokonaan
vapaista. Erikoisimmillaan työvuoro saattoi alkaa
23.59 eli minuuttia ennen kuin vapaapäivä olisi ol-
lut täysi. Tällaisiin vuoroihin joutuneet eivät saa-
neet täyttää vapaapäivää, eikä heille siis maksettu
päivärahaa. Työntekijät pitivät vuorojen asettelua
kikkailuna, jolla nimenomaisesti pyrittiin välttä-
mään päivärahojen maksamista.

Love Islandin päivärahariitaan on luvassa ratkaisu
aikaisintaan syksyllä.

Seuraavaa kautta on tuskin mahdollista kuvata
ennen kuin asia on lopullisesti ratkaistu.

”Nykybudjetilla emme siihen pysty, jos päivära-
hat tulevat maksettaviksi”, Pete Paavolainen sanoo.

”Kysymys on kahdesta-kolmesta sadastatuhän-
nestä eurosta.”

Päivärahakäytäntö vaihtelee kuitenkin myös
ITV:n sisällä. Argentiinassa kuvatun *Olen julkkis*,
päästäkää minut pois -ohjelman työsopimuksiin
on kirjattu, että ulkomaanpäivärahat maksetaan
kuvausten aikana joka päivä.

TÄHÄN JUTTUUN HAASTATELTUJA tuotantotyöläisiä
motivoi ”rakkaus lajiin”, aito intohimo tekemiseen.
Joskus se tarkoittaa, että työläisiä on helppo käyt-
tää hyväksi.

”Tuotantoyhtiöiden pitäisi kunnioittaa sitä rak-
kautta lajiin, ja maksaa tekijöille kunnan korvaus”,
reality-tuotannoissa työskentelevä **Timo** sanoo.
Timon mukaan ohjelmien tuottajien ammattitai-
dossa on hurjia eroja.

”Kyllä tuottajan pitäisi ymmärtää laskea päivä-
rahat mukaan budjettiin siinä vaiheessa, kun ohjel-
maa kaupataan tv-kanavalle. Jos ei ole niitä budjet-
tiin laskenut, se on epäammattimaista.”

Tv-alan koulutukseen ei juurikaan sisälly sen
paremmin työntekijätaitojen kuin johtamistai-
tojenkaan koulutusta, huomauttaa Yellow Filmin
Heidi Laitinen.

”Tuotannon johdossa pitäisi olla ihmisiä, joilla on
kyky realistisesti hahmottaa, mitä käytettävissä ole-
villa resursseilla voidaan saada aikaan, ja kyky kom-
munikoida se tekijöille”, Laitinen sanoo.

”Tämä on hyvän tuotannon perusta.”

”Jos resurssit ja odotukset ohjelman sisällöstä
eivät ole realistisesti kohdanneet, olemme lopetta-
neet ohjelmia tai jättäneet niitä kokonaan te-
kemättä”, Endemol Shinen Unne Sormunen
sanoo.

TUOTANTOYHTIÖIDEN LIIKEVAIHDOT YLI 20 PROSENTIN KASVUSSA

**Suomessa toimivilla tuotantoyhtiöillä menee taloudellisesti hyvin tai aina-
kin kohtuullisesti, ilmenee kauppakisteriin toimitetuista tilinpäätöksistä.**
Korona-aika oli alalle vaikea, mutta vuonna 2021 suunta kääntyi parempaan.
Toimialan yhteenlaskettu liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 21 prosenttia 154
miljoonaan euroon. Liikevaihdoltaan suurimmat yritykset ovat Yellow Film &
TV ja NEP Finland, joiden molempien liikevaihto on noin 25 miljoonaa euroa.

Alan yhteenlaskettu liikevoitto oli vuonna 2021 yhteensä 8,2 miljoonaa euroa.
Suurimmat voittoprosentit varsinaisen toiminnan kulujen
ja tehtyjen poistojen jälkeen vuonna 2021 olivat Mediawan Groupilla (12,2 prosenttia) ja Endemol Shine Finlandilla (10,9).

Manu Haapalainen

Talousanalyysi: Arto Suninen

Asta Viertolan työuupumus johti pitkään sairaalomaan. Nyt hän valmistelee väitöskirjaa tuotantoalan työoloista.

"Ratkaisut eivät ole helppoja, mutta muutakaan vaihtoehtoa ei aina ole", suoraan sanoen.

"Pitää huomioda, että eettisesti kestävällä tavalla tekeminen ei ole ilmaista. On hyväksyttävä, että se myös maksaa, ja tehtävä tuotantopäätökset sen mukaisesti."

ANNE ON LEIKANNUT suomalaisia tv-sarjoja, myös realityä. Hänen kokemuksensa mukaan täysi korvaus työtunneista on aivan liian usein kiinni siitä, osaa-ko sellaista pyytää. Anne on oppinut pitämään oikeuksistaan kiinni ja selvittämään työehtoja jo etukäteen.

"Urani alkuvaiheessa olin realityssä, jossa tehtiin kellon ympäri töitä ja tunteja ei paljon laskettu. Päätin, että voin tehdä pitkiä päiviä, mutta minulle pitää maksaa joka ikisestä tunnista", Anne sanoo.

"Moni ottaa omaan piikkiinsä, jos on vaikka uusi jossain tuotannossa, ja siksi hiukan hitaampi. Ajattelee, että teen tämän nyt omalla ajalla valmiiksi, niin minut pyydetään sitten ensi kerrallakin, vaikkei työhön ole aina mitään perehdytystäkään."

Mathias Lindyn mielestä alan suurin ongelma on yksinkertaisesti ihmisten fyysinen ja henkinen uupuminen liian kovaan työtahtiin. Lähes kaikki tähän juttuun haastatellut työntekijät ovat sairastaneet työuupumuksen tai burn outin ainakin kerran.

"Yleensä viimeistään vuoden lopussa on aivan poikki. Onnea vain vaikkapa parisuhteen yrittämiseen", Lindy sanoo.

"Olisi aika vaikea uudelle kumppanille selittää, että 'mun työ on muuten tällaista, että maahan himassa kolme kuukautta, enkä jaksakaan oikein mitään. Muuna aikana en olekaan sitten maisemissa'."

Juha kertoo leikkaajien varsinkin ennen koronapandemiaa tehneen rutiininomaisesti töitä myös sairaana. Hän sanoo googlettaneensa lukemattomia kertoja työn ohessa työuupumuksen oireita.

"Yhden kerran olin niin stressaantunut ja väsynyt, että leposykkeeni ei työvuorojen jälkeen kotona sängyssä maata laskenut alle 150:n. Olen tullut selkävaivaisena diapamin voimalla töihin.

Mentaliteetti on aina se, että vain ohjelman valmistumisella on merkitystä.”

ISO ONGELMA ON HARJOITTELIJOIDEN muodostama halpatyövoima, Juha sanoo. Oppilaitokset tarvitsevat opiskelijoilleen harjoittelupaikkoja ja harjoittelijat työkokemusta valmistuakseen. Harjoittelijoilla saatetaan teettää vastuullisia, ammattilaiselle kuuluvia töitä.

”Olen tehnyt 2010-luvun alussa 13 kuukautta ilmaista työtä suomalaisille tv-yrityksille. Täysin laillisesti”, Juha sanoo.

”Leikkasin ohjelmia ihan valmiiksi asti.”

Nykyisin harjoittelijoille maksetaan tyypillisesti noin 500 euroa kuussa. He tekevät töitä, joita jonkun ammattilaisen olisi joka tapauksessa tehtävä. Harjoittelijoita voi olla yhdessä tuotannossa toista kymmentä.

Tuotantoassistenttina työskennellyt **Päivi** kertoo omasta lähes palkattomasta harjoittelustaan.

”Tein kakkosapulaisohjaajan työtä kolmen kuukauden ajan, paljon muun muassa yötöitä. Sain kolmen kuukauden pätkästä vajaan tonnin. Se on ammattinimikkeellinen työ, josta korvaus on yli 3000 euroa kuussa. Moni tuotanto pyörii harjoittelijoiden työllä.”

Päivi ei enää työskentele realitytuotannoissa, vaan opiskelee uutta alaa. Häntä on jäänyt mietittämään tuotantojen suhde kilpailijoihin ja työnantajoihin. Tuotannoissa otetaan Päivin mukaan isoja turvallisuusriskejä, mutta itse tuotannon valmistumista ei saa vaarantaa mikään. Realityn kilpailijoista puhutaan tuotantoporukassa usein alentavaan sävyyn.

”Osallistujat ovat vain massaa, raaka-ainetta koneistolle”, Päivi sanoo.

Yksi alan ongelmista on ammattilaistenkin räikeät palkkaerot. Palkoista ei juuri puhuta.

”Minulle selvisi, että kollegani sai vastuullisesta leikkaajan työstä alle 2300 euroa kuukaudessa”, Juha sanoo.

”Se on noin tuhat euroa kuukaudessa vähemmän kuin minä sain ihan samasta työstä. Tämähän on työsuojelurikos. Kollegani sanoi, että noh, ainakin hänellä on töitä.”

MARIA HAIPUS SANOO, ettei ole enää pitkiin aikoihin mennyt tuotantoihin selvittämättä, ovatko asiat kunnossa.

”Olen sillä tavalla onnekas, että töitä on silti riittänyt.”

Haipus antaa konkreettisen neuvon.

”Kannattaa näyttää työ sopimusta liitolle ja kysyä sieltä neuvoa. Jos on ongelmia, voi sanoa, että liittoni on tästä asiasta tätä mieltä. Silloin ei tule niin helposti henkilökohtaista erimielisyyttä.”

Haipus tietää kokemuksesta, miten leikkaajan työ kannattaisi ylimääräisen uupumisen välttämiseksi järjestää – ja miten ei.

”Käsikirjoittajan työsuhte on pahimmissa tapauksissa jo lopetettu ennen leikkausvaihetta. Näin ei pitäisi olla. Draama luodaan editissä. Jos kuvattu materiaali on jäsentymätöntä ja leikkauskäsikirjoitus ranskalaisia viivoja, leikkaaja joutuu käytännössä tekemään käsikirjoittajan työtä”,

Haipus sanoo.

Myös Juhan mukaan tuotannon johdossa ymmärretään leikkaajan työtä usein hyvin huonosti. Se johtaa siihen, että viivästymiset ja epäonnistumiset pannaan helposti leikkaajan piikkiin. Ja koska leikkaaja tekee valmista tuotetta, vastuu voi olla joskus kohtuuton. *Temptation Islandissa* epäiltiin muutama vuosi sitten esitetyn seksuaalista hyväksikäyttöä.

”Tuottaja kommentoi julkisuudessa, että editoinnissa oli tehty virhe. Vastaava tuottaja heitti leikkaajan tylysti bussin alle”, Juha sanoo.

Mikä sitten saa jaksamaan? Mathias Lindyn vastaus kiteyttää muidenkin haastateltavien tunnot.

”Jokainen meistä tekee ammatikseen jotain mitä rakastaa. Tykkään työstäni ja olen hyvä siinä. On tosi siistiä, että saa olla mukana hyvin erityyppisissä ohjelmissa”, Lindy sanoo.

”Olen saanut aikuisiän lähimmät ystäväni näissä töissä. Teemme yhdessä upeaa jälkeä, ohjelmia, joiden avulla ihmiset voivat hetkeksi unohtaa omat murheensa.”

AIEMMIN APULAISOHJAAJANA ja nykyisin tuotantopäällikkönä työskennellyt **Asta Viertola** kirjoitti loka-kuussa 2019 SETin *Lehtiset*-lehden kokemuksistaan tv-alan töissä: Tässäkin jutussa esiin nousevasta työaikojen epäsäännöllisyydestä, työpäivien pituudesta, vaikeudesta pitää yllä harrastuksia tai sosiaalista elämää, pitämättömien lomien aiheuttamasta uupumuksesta.

Viertola kirjoitti laatineensa jo varhaisessa vaiheessa ”exit planin” alalta ja vitsailleensa siitä kollegoidensa kanssa. Myös he haaveilivat jostakin muusta: kukkakaupoista tai karaokebaareista.

Viertolalle tuotantoalan suurin hankaluus on ennustamattomuus – myös hyvin suunnitelluissa tuotannoissa. Ennustamattomuus voi johtua vaikkapa huonosta säästä tai näyttelijän sairastumisesta.

”Kuvauksissa kuvataan mihin tahansa kellonaikoihin. Työ leviää vapaa-ajan puolelle väkisin”, Viertola sanoo.

Viertola sanoo oman uupumuksensa johtuneen sekä huonosti suunnitelluista tuotannoista että alan rakenteista. Oli tuotantoja, joissa työntekijän hyvinvoinnista ei välitetty lainkaan. Mutta osaksi kyse oli vain freelancerin arjesta: oli pakko ottaa vastaan kaikki tarjotut työt.

”Minullakin oli parin vuoden työputki ilman lomiam. Kyllä siinä alkaa uupua. Oli pakko ottaa pitempi irtiotto alalta.”

Viertolan yllätykseksi hänestä tuli *Lehtiset*-jutun jälkeen alan epävirallinen ääni, joka on kertonut kokemuksistaan lehdistä jo moneen otteeseen. Hän aloittelee myös väitöskirjaa tv-tuotantoalan työoloista, ja työskentelee edelleen tuotantopäällikkönä. Sekä työajat että työhyvinvointi ovat nykyisessä toimenkuvassa paremmalla tolalla.

”Toivoisin, että muutkin uskaltaisivat puhua alan ongelmista myös nimillään. Joukossa on voimaa, eikä ole mielekäästä, jos ongelmista puhuminen henkilöityy yhteen ihmiseen. Pikkuhiljaa muutkin ovat onneksi alkaneet rohkaistua.”

Juhan, Evan, Timon, Annen ja Päivin nimet on muutettu. ●

IISALMEN SANOMAT

Iisalmen Sanomat on vahva alueellinen media Ylä-Savossa. Uskomme erityisesti paikallisten uutisten kiinnostavuuteen. Haluamme kertoa alueemme ihmisistä ja ilmiöistä merkittäviä valtakunnallisia uutisia unohtamatta. Kehitystyötä yhdessä toimituksen kanssa eteenpäin viemään etsimme vakituiseen työsuhteeseen

Päätoimittajaa

joka toimii myös Ylä-Savossa ilmestyvien kolmen paikallislehden ja kaupunkilehden muodostaman lehtiryhmän päällikkönä.

Odotamme, että sinulla on kokemusta verkkolähtöisestä uutistyöstä ja analytiikan käyttämisestä sisällön kehittämisessä. Saat tiimiä innostamaan tavoitteista ja autat heitä onnistumaan. Olet yhteistyökykyinen ja kiinnostunut paikallisista asioista sekä haluat ottaa niihin kantaa. Haluat kehittyä ja kehittää.

Tulosvastuullisena päätoimittajana tehtäviisi kuuluu verkostoitua Ylä-Savon talousalueen toimijoiden kanssa ja rakentaa alueen yhteisöllisyyttä. Alueen asukkaalle tuotettu vahva sisältö on tässä avainasemassa.

Tarjoamme sinulle mielenkiintoisen toimintaympäristön menestyvistä vientiyrityksistään tunnetussa, kehittyvässä seutukaupungissa iloineen ja haasteineen. Nyt on sinun vuorosi loistaa, mutta et ole yksin. Tukea saat Savon Media Oy:n ja Mediatalo Keskisuomalaisen laajalta ammattilaisten verkostolta.

Jätä hakemuksesi viimeistään **11.9.2022**.

Lisätietoja tehtävästä:
keskisuomalainen.com/rekry

SAVON SANOMAT

Savon Sanomien digitaalajien määrä on saatu hyvään kasvuun. Tule mukaan vauhdittamaan sitä. Etsimme Savon Sanomiin Kuopioon,

Verkkotoimittajaa

Hae **31.8.2022** mennessä.

Lisätietoja tehtävästä:
keskisuomalainen.com/rekry

Neljä toimittajaa kertoo, miten uskonnollinen vakaumus ja journalismin tekeminen sopivat yhteen

Nadja Mikkonen, teksti • Aapo Huhta, kuvat

Emma Kilpinen (vas.) oli lukioaikana harmissaan ennakkoluuloista kristittyjä kohtaan. Jukka Vuorio on kirjoittanut lukuisista rajatiedon aiheista lehtijutuissa.

Zahra Karimy (vas.) kokee, ettei islam näy hänen tekemässään sisällössään. Susani Mahaduralle buddhalaisuus on ennen kaikkea filosofia.

Susani Mahadura, 33, toimittaja ja ohjaaja, buddhalaisuus

Seuraan omaa versiotani buddhalaisuudesta ja sitä, mitä isäni on aina sanonut: ota selvää, tutki maailmaa. Siinä on kaunis journalismiin kytkeytyvä ajatus.

Urani alkoi vuonna 2016 toimittamastani radio-ohjelmasta. *Mahadura & Özberkan* perustui siihen, että kerromme itsestämme. Jos olisin aloittanut urani päivittäisjournalismissa, julkinen avautuminen ei varmasti olisi tullut kysymykseenkään.

Olen aika varma, että toimittajan julkisen ulostulo elämäkatsomuksesta vai-

kuttaa rekrytointimahdollisuuksiin. Olen miettinyt paljon, kerronko omastani. Mutta buddhalaisuus on minulle ennen kaikkea filosofia, ei millään lailla rajoittava katsomus. En voisi noudattaa journalististen arvojen kanssa ristiriidassa olevaa elämäkatsomusta. Koen tärkeäksi, että voin tarkastella myös omaa elämäkatsomustani kriittisesti. Kykenisin ehdottomasti tekemään kriittisen jutun siitä, miten tietyt buddhalaiset munkit ovat lietsoneet vihaa esimerkiksi muslimivähemmistöjä kohtaan Burmassa tai Sri Lankassa.

Elämän kunnioittaminen, eläinten oikeudet ja ympäristökysymykset näkyvät arvo-maailmassani toimittajana. Olen tehnyt juttuja vaateteollisuuden saastuttavuudesta ja ilmastokriisistä. Uskon, että kaikki journalis-

tit valitsevat aiheita sen mukaan, mitä pitävät tärkeänä.

Minulle tärkeää on myös se, ettei jutussa ole koskaan kyse minusta, vaan haastateltavistani, vaikka esiintyisinkin omilla kasvoillani. Raivaan aikaa ja tilaa mahdollisimman aidolle ja luottamukseen pohjautuvalle kohtaamiselle. Jos työssäni alkaa olla kyse enemmän minusta kuin muista, minun pitänee lopettaa.

Buddhalainen luopumisen teema on vaikuttanut työhöni. Kerran minulle tarjottiin hyvää pestiä isossa lehdessä, johon haluttiin ensin henkilöjuttuni. Toimittaja pauhasi puolitonta tuntia aggressiivisesti kyseenalaisten kaiken: miksi kutsun itseäni ruskeaksi tytöksi? Onko isäni muka kokenut rasismia? Minulla ei ollut turvallinen

Toimittajan julkinen vakaumus voinee vaikuttaa työllistymismahdollisuuksiin, mutta haluan uskoa, että eniten niihin vaikuttavat tehdyt jutut.

Toimittaja Jukka Vuorio

olo tulevasta työyhteisöstäni. Pesti olisi ollut uralleni tärkeä, mutta isäni kehotti päästämään irti. Silloin tajusin, että asia on helppo ratkaista.

Toimittajien objektiivisuus on harha. Vuonna 2015 pakolaisten tullessa Suomeen otsikoinnissa käytettiin sanoja ”pakolais-tulva” tai ”pakolaisvyöry”, jotka eivät ole neutraaleja termejä. Uskon, ettei kysymys objektiivisuudesta liity pelkästään elämänkatsomukseen. Jos vakaumus ei ole ristiriidassa journalististen arvojen ja eettisten ohjeiden kanssa, uskon, että toimittaja voi olla riippumaton. Asiaa voi tarkastella kysymällä, rajoittaako katsomus työtä. Entä, jos katso-musta ei ole?

Zahra Karimy 19, toimittaja ja sisällöntuottaja, islam

Olen muslimi. Minulle uskonto on henkilökohtainen, perheensisäinen juttu. En esimerkiksi käytä hijabia, eikä minusta näy, että olen muslimi.

Olen tosi liberaali. Uskontoni ei näy työ-säni – paitsi kun luin Ylelle koronauutisia farsiksi, ja sain ramadanin aikaan ajatuksen käyttää huivia. Käytin sitä kunnioituksesta yleisöä kohtaan; suurin osa heistä oli muslimi, ja uutisaiheet liittyivät paastokuukauteen. Tavanomaista sisältöä tehdessäni uskonto ei näy mitenkään.

Uskonnossani on ajatus kaikkien kunnioitamisesta. Olen esimerkiksi haastatellut maahanmuuttajavastaista henkilöä, joka ajatteli, että maahanmuuttajat pitäisi heittää ulos maasta. Ajatus on ristiriidassa uskontoni ja arvojen kanssa, mutta minulla on tosi vahva toimittajan rooli. Menen juttutalanteisiin puolueettomana.

Mielestäni vakaumuksellinen toimittaja voi olla puolueeton. Toimittajat ovat ihmisiä. Kaikilla on arvoja ja mielipiteitä, mutta kun ryhtyy jutuntekoon, se pitää tehdä toimittajana, eikä tuoda siihen omia mielipiteitä. Monet toimittajajäseni ovat poliittisesti

vasemmalla tai oikealla, mutta poliittiset näkemykset eivät ikinä näy heidän jutuissaan.

Kulttuureissa voi olla tabuja, mutta islamissa voi mielestäni kysyä ja kyseenalaistaa asioita avoimesti.

Esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen kanssa tekemäni työ on tavallaan ristiriidassa uskonnon kanssa. Toisaalta uskon, että olemme kaikki ihmisiä. Islamissa todetaan, että kun asut jossain maassa, toimit ensisijaisesti maan lakien mukaan, etkä vedä päästä omiasi.

Viime vuonna työskaverini etsivät haastateltavia ramadan-juttuunsa. Minulla on paljon muslimiyttäviä, joten toimin kontaktihenkilönä. Voisin tehdä itsekin juttua islamista, mutta jättäisin huomioimatta oman taustani jutussa. Kysyisin perusasiatkin, ja jopa haastaisin kysymyksillä, vaikka tietäisinkin vastaukset. Olisin ekstrahuolellinen, ettei taustani näkyisi jutussa.

Mielestäni vakaumuksesta kertominen voi vaikuttaa toimittajan työllistymiseen. Minusta tuntuu, että muslimit nähdään tosi jyrkkinä, ja ajatellaan, että uskonto näkyy kaikessa tekemisessä. Ystäväni, joista islam näkyy ulospäin, saavat tosi paljon pas-kaa niskaan. Minä saan yleisöltä lokaa myös siksi, että olen etnisen vähemmistön edustaja.

Emma Kilpinen 21, journalismin opiskelija, kristinuskko

Lukiossa minua ärsyttivät ennakkoluulot kristityistä. Koin, että uskovia haukutaan tyhmiksi sen sijaan, että uskonnon instituutioita kritisoitaisiin. Halusin purkaa asiaa, ja ohjaajani Nuorten ääni -toimituksessa ehdotti kolumnia.

Sain *Helsingin Sanomissa* julkaistusta kolumnistani tosi paljon palautetta. Esimerkiksi Facebookista tuli kauheita kommentteja, ja toimitukseen tuli kirjekin. Kollegoilta sain kuitenkin myönteistä palautetta: kolumni sai aikaan hyvää keskustelua *Hesarin* sivuilla. En

kirjoittaisi kolumnia nyt, mutta en todellakaan kadu sitä. Minusta oli hyvä, että kirjoitin sen lukioaikana. Olin nuori harrastelija; nyt olen oikeasti toimittaja, enkä kirjoittaisi kolumnia nykyisessä tilanteessa.

Ei ole aihetta, mistä en juttua tekisi: teen kaiken puolueettomasti ja hyvin, mutta jos saisin valita, en tekisi kirkkoon tai kristinuskoon liittyviä juttuja. Se on henkilökoh-tainen aihe. En haluaisi myöskään työtilanteeseen, jossa joutuisin kuuntelemaan uskonnon haukkumista tai pilkkaamista. **Päivi Räsäsen** kärkeä raportointi olisi ollut ihan helvetin ahdistavaa, varsinkin, kun Räsänen ajattelee, että minäkin olen biseksuaalisuuteni takia syntinen.

Olen todella liberaali kristitty. Koen olevani vähemmistössä ehkä siksi, että olen biseksuaali. En ole samaa mieltä kirkon kanssa siitä, että avioliitto kuuluu vain miehelle ja naiselle. En tiedä, kuuluuko biseksuaalisuuden hyväksyminen virallisesti kirkon kantaan.

Vakaumustani ei ole yritetty rajoittaa töissä. Kristinuskko tuo journalismiini avarakatseisuutta. En oleta toisen arvoja tietynlaisiksi vaikkapa hänen uskontonsa takia, kuten moni on tehnyt minulle. Pysin kohteilemaan toisia kuten itsekin haluaisin tulla kohdeluksi ja olemaan hyvä ihminen. *Journalistin ohjeet* heijastavat hyvin ajatusmaailmani.

Vakaumuksellinen toimittaja voi ehdottomasti olla tasapuolinen. Kaikkihan me ajatellaan tietyllä tavalla, ja opettelemme journalismin myötä tasapuolisuutta. Tärkeintä on tunnistaa itsessään puolueellisuus, ymmärtää *Journalistin ohjeet*, noudattaa niitä ja antaa sydämensä asialle.

Sain kerran ahdistavan työtehtävän. Minun piti julkaista video, jossa näkyy ampumavälikohtaus. Siihen piti tehdä katsojia houkutteleva otsikko. Minua ahdisti, että jonkun tragediasta hyödyttään kaupallisesti. En olisi halunnut tehdä videota, mutta tein sen silti.

Pidän ristiä tosi usein. Olen miettinyt, häiritseekö se, tai tuoko se jollekulle fiiliksen puolueellisuudesta. Uskon, että toimittaja voi pitää ristiä yksityiselämässään, mutta en ole varma julkisesta esiintymisestä.

Jukka Vuorio, 44, toimittaja, esoteria

Rajatieto on aina kiinnostanut minua. Viime vuosina olen käynyt äänimaljahoidoissa, kuppauksessa ja tapaamassa šamaaneja. Pidän omaa polkuani kiinnostuneena hapuiluna pimeässä. Liitän näkemyksiini maailmanrauhan tavoittelun ja aseistariisun. Esoteria on ei-yleistä tietoa, joka ylittää arkiajattelun rajat. Tietoa tavoitellaan sekä kirjoista opiskelemalla että yhdistämällä siihen oma sisäinen kokemus. Koen jonkinlaisen syyllisyyttä esoteerikkona esiintymisestä, koska minulla on niin vahva keskiluokkaisen perheenisän identiteetti.

Maailmankuvani vaikuttaa siihen, mitä juttuaihteita tarjoan esihenkilöille. Olen kirjoittanut kokemusreppareita, joissa olen ollut kupattavana ja šamaanin ohjaamalla rumpumatkalla, jossa kuunnellaan rumpua ja ollaan läsnä hetkessä, olen viettänyt yön metsässä ja

kirjoittanut suomalaisten ufohavainnoista. Ei ole aiheita, joista jääväisin itseni. Journalismissa on monia juttutyyppisiä asioiden käsittelyyn. Kun on lahjomattomuutta, tinkimättömyyttä ja rehellisyyttä, voi kirjoittaa mistä tahansa.

Vuonna 2021 perustin Helsingin Seudun Journalisteihin esoteriakerhon. Tarkoitus on laajentaa kerholaisten maailmankuvaa ja käsitellä rajatietoaihteita pilke silmäkulmassa, mutta ei niille nauraen. Kerhosta tuli heti mikrotason somekohu. Jotkut rajatietoon kielteisesti suhtautuvat toimittajataustaiset valittivat äänekkäästi Twitterissä. En itse lähtenyt siihen mukaan. Olen aina ajatellut, että jos joku sanoo nähneensä enkelin tai avaruusolennon, asiaa voi käsitellä journalistisesti. Kun itse kirjoitin kuppauksesta, haastattelin kainalojuttuun arvostettua lääkärä.

Toimittajalla voi olla mikä tahansa vakaumus ja hän voi pyrkiä objektiivisuuteen, mutta sitä ei voi koskaan täysin saavuttaa. Kaikilla meillä on maailmankuvia, jotka vai-

kuttavat ajattelumme ja toimintaamme. Omasta vakaumuksestani voi olla työssä haittaakin: olen tottunut ajattelemaan, että asioissa on monta tulokulmaa. Haluaisin jutuissani selittää taustoja loputtomiin.

Toimittajan julkinen vakaumus voinee vaikuttaa työllistymismahdollisuuksiin, mutta haluan uskoa, että eniten niihin vaikuttavat tehdyt jutut. Minulla ei ole erillistä työmiestä esimerkiksi somessa. Tähän asti se on toiminut ihan hyvin, ja tapani olla somessa oli yksi syy siihen, että minut palkattiin Seuraan.

Moni journalisti tuntuu olevan julkisesti jotain mieltä koronasta, Natosta tai Ukrainan sodasta. Itse koen, ettei maailma ole mitenkään mustavalkoinen, vaan mielelläni aina lisäisin, että asiat ovat toisaalta niin, toisaalta taas näin. Minun on helpompi puhua julkisesti vaikka luonnonhengistä kuin olla jotain mieltä kovista aiheista. Työnantajani ovat varmaan luottaneet siihen, että ymmärrän, miten julkisessa somessa toimitaan. ●

Pidän omaa taustaa erityisosaamisena

Tätä juttua aloittaessani pohdin, että voi olla hankalaa löytää neljä toimittajaa kertomaan elämänsä katsomuksestaan ammattikunnalleen. Olin väärässä. Jokainen haastateltava suostui pyyntööni, ja aiheita pidettiin kiinnostavana.

Miksi sitten halusin käsitellä toimittajien vakaumuksia? Miksi en vaikka poliittisia näkökantoja, joita niin usein toimittajilta penätään?

Kuten moni haastateltavista totesi: toimittajat valitsevat aiheita, joita itse pitävät tärkeinä. Vakaumukset kiinnostavat minua. On kutkuttavaa kuulla, mitä voimia maailmasamme jonkun mielestä operoi, millaisia rituaaleja toinen tekee tai minne kolmas ajattelee menevänsä kuoleman jälkeen. Maailman mittakaavassa jonkinlaiseen henkiseen katsomukseen taipuvaisia on valtava määrä. Elämänsä katsomukset ovat merkittävä yhteiskunnallinen tekijä.

Itse seuran bahá'í-uskon opetuksia. Siitä kertominen hermostuttaa. Huomaan pelkääväni, että kollegani tulkitsevat minut asenteelliseksi ja älyllisesti vajavaiseksi, ovat hengen kysymykset monen mielestä mitä suurinta humpuukia. Ennakkoluuloja tunnustivat myös haastateltavani: uskonnollisia voidaan pitää typeryksinä ja kannoillaan jyrkkinä.

Itse pidän taustaani erityisosaamisena. Näen uskonto- ja vakaumuskeskusteluissa näkökulmia, joita kaikki eivät

löydä. Osaan sanoittaa kokemuksia ja kysyä merkityksellisiä kysymyksiä. Samanaikaisesti olen monen elämänsä katsomusaiheen edessä yhtä puolueeton tarkkailija kuin kuka tahansa muu toimittaja: enhän itse harjoita tai tunnusta kaikkia katsomuksia. Lisäksi yksi bahá'í-uskon keskeisistä periaatteista on totuuden itsenäinen etsiminen. Mielestäni se kuvaa hyvin myös journalismia.

Entä sitten se objektiivisuus? Eikö jokaisen journalistin pitäisi olla kuin tyhjä taulu ja saapua neitseellisen neutraalina jokaiseen juttutilanteeseen?

Tällainen puritaaninen objektiivinen tarkkailu ei liene mahdollista ilman keskivaiketta aivokirurgiaa. Tutkija, VTT **Aki Petteri Lehtinen** toteaa *Etiikka.fi*-blogissa (2014), että "objektiivisuutta on alettu pitää tiedollisesti epäuskottavana ja eettisesti arveluttavana käsitteenä sekä journalismissa että sen tutkimuksessa". Jonkinlaista kosmista huumoria lienee se, että inhimillisesti mahdotonta, kaikista intresseistä ja arvoista riisuttua näkökulmaa kutsutaan "Jumalan näkökulmaksi". Sen tilalle Lehtinen tarjoaa kirjoituksessaan muun muassa menetelmän ja asenteen objektiivisuutta erotuksena yksilöille asetetuista mahdotomista vaatimuksista.

Haastateltavistani kaikki olivat valmiit punnitsemaan elämänsä katsomuksen ja puolueettomuuden suhdetta. "Kun on lahjomattomuutta, tinkimättömyyttä ja rehellisyyttä, voi kirjoittaa mistä tahansa", totesi haastateltavani **Jukka Vuorio**. Se on mielestäni erinomainen kiteytys. Aivan kuten puoluekanta, yhteiskuntaluokka, ideologia, aate, -ismi, lempiurheilujoukkue tai kultapossukerholaisuus ei tee toimittajasta automaattisesti kelvotonta, ei myöskään elämänsä katsomuksellinen näkemys estä häntä tekemästä laadukasta journalismia.

Nadja Mikkonen

**Voit hakea soviteltua
päivärahaa kun,**

- **Työllistyt osa-aikaisesti**
- **Työllistyt satunnaiseen keikkatyöhön**
- **Olet osa-aikaisesti lomautettu**
- **Olet sivutoiminen yrittäjä tai työllistyt yritystoiminnassa päätoimisesti enintään kaksi viikkoa**

Turvaamme toimeentulosi muutosten hetkellä.

a-kassa.fi

Seuraa meitä somessa @AvoinKassa

Juho Hämäläinen pääsi nuoruutensa unelmatöihin, kun Keskisuomalainen aloitti radiokanavan

Nina Erho, teksti • Mikko Vähäniitty, kuva

Radion tekeminen voisi olla mun juttuni, ajatteli **Juho Hämäläinen** Alkio-opistossa vuonna 1990.

Silloin unelman toteuttaminen jäi viikon mittaiseen harjoitteluun Radio Jyväskylässä. Nuori toimittaja löysi helpommin kirjoittajan kuin radiotoimittajan töitä kotikonnuiltaan Jyväskylästä.

Uusi tilaisuus ryhtyä radioääneksi koitti keväällä 2020, kun Keskisuomalainen-konserni perusti Radio Keskisuomalaisen.

Hämäläinen työskentelee konsernin digiyksikön sisällöntuotannon kehityspäällikkönä. Kun hän keskusteli uuden kanavan päätoimittajan **Henri Bergin** kanssa radion käynnistämisestä, syntyi myös idea paikallisen musiikin ohjelmasta.

Studioon sopi Hämäläinen. Hänellä oli pitkä kokemus *Keskisuomalaisen* musiikki-, kulttuuri-, tapahtuma- ja nuorisojournalistina. Hän soittaa itsekin bändeissä.

”Vaikka en enää kirjoita musiikista työkseni, elän ja hengitän sitä”, Hämäläinen sanoo.

KESKISUOMESTA KAJAHTAA ALKOI tammikuussa 2021. Ohjelmassa Hämäläinen soittaa kaikenlaista keskisuomalaista musiikkia tunnin suorassa lähetyksessä keskiviikkoisin kello 12.

Ennen debyyttilähetystä Hämäläinen hikoili. Lähetystekniikka oli helppo omaksua, mutta miten muuttaa tietämys maakunnan musiikista biiseiksi radiossa?

Ensiapu löytyi omasta noin 4500 cd:n hyllystä, jossa on paikallistakin musiikkia alkaen 1990-luvulta. Parin lähetyksen jälkeen hyllyä ei ole ollut pakko kaivella. Kun paikalliset muusikot äkkäsivät ohjelman, Hämäläisen sähköposti alkoi täyttyä musiikkinäytteistä. Nykyään uutta musiikkia on valtaosa lähetyksestä. Puolessatoista vuodessa ohjelmassa on soinnut yli viisisataa eri kappaletta.

Virallisesti Hämäläisellä on ohjelman koostamiseen puoli päivää työaika. Käytännössä hän valmistele sitä useana päivänä vähän. Ohjelma on kuin bändin settilista, joita on aina ollut ilo tehdä.

”Draaman kaarta pitää olla – tempon ja

Uuden musiikin tarjonta yllätti Juho Hämäläisen, vaikka hän on seurannut keskisuomalaista musiikkikenttää pitkään. ”Ja se on oikeasti hyvää musaa, joka voisi soida missä vaan. Ei tässä tarvita mitään säälifiltterä tai sellaista, että soitetaan nyt vähän paskempi biisi, kun se on täältä Keski-Suomesta.”

tunnelman, raskauden ja keveyden vaihtelua. Juuri ennen lähetystä teen biiseistä ranskalaiset viivat, joita käytän spiikkien taustana.”

VÄLILLÄ HÄMÄLÄINEN JUOKSEE studioon. Silti radiopeleistä on paljon enemmän iloa kuin stressiä. Hämäläinen nauttii esiintymisestä ja siitä, että voi soittaa radion keskipäivässä musiikkia metallista iskelmästä ja hip hopista folkiin. Sydän lämpenee sellaisen musiikin radiosoitosta, jota ei valtakunnallisissa formaattiradioissa kuulla.

Hämäläisen ohjelma ei kaihda mitään musiikkigenreä. Tai no, ehkä levylautaselle ei päädy se kahdeksan minuutin doom metal -eepos, jossa laulu kuulostaa lasinsirpaleiden kurlaamiselta.

”Joku radionomaisuus biisivalinnoissa on oltava. Ja haluan soittaa ne kokonaan.”

Erityisesti Hämäläinen huolehtii siitä, että jokaisessa lähetyksessä kuullaan naisääntä. Jo nuorena häntä häiritsi se, että yleisö oli heterogeenistä, mutta bändit täynnä äijiä.

TARKKOJA KUUNTELIJALUKUJAAN Hämäläinen ei tiedä, mutta sanoo, ettei kanavan kuuntelijamäärä ohjelman kohdalla putoa. Itse hän kuuntelee silloin tällöin lauantain uusin.

Alkio-opiston radioharjoittelussa Hämäläinen sai moitteita siitä, että kiihdyttää puhetta innostuessaan. Siksi hän artikuloi välillä niin s-el-v-ä-s-t-i, että oma tytärkin sanoi keran lähetystä kuunnelleensa pystyvän melkein näkemään, millaisin suunliikkein ääni syntyy.

Suorassa lähetyksessä entiselle lehtitoimittajalle kamalaa ja ihanaa on, että sitä ei voi hinkata.

Kokoaikatyötä Hämäläinen ei radiosta enää suunnittele. Vaikka nykyinen työ median tulevaisuuden parissa on usein yhtä ongelmanratkaisua, se on myös ”älyttömän mielenkiintoista”. Radiosta Hämäläinen saa nyt ”kirsikan kakusta”.

Kuulijapalautteissa paikallisen musiikin ohjelmaa on pidetty kulttuuritekona.

”Se on palkinto, joka riittää.” ●

Korona vähensi painettujen sanomalehtien myyntiä, mutta sarjakuvalehtien myynti kasvoi, kun apuun riensivät Ryhmä Hau, Tex Willer ja Aku Ankka

Juhani Tolvanen, teksti • Elina Rajala, kuvitus

Koronapandemia iski keväällä 2020. Se vähensi kaupassakäyntiä ja sanomalehtien irtonumeromyyntiä, mutta sarjakuvalehtien myynti lisääntyi. Jakelu- ja markkinointiyhtiö Lehtipisteen kaupallinen johtaja **Ville Melkko** kertoo, että sarjakuvalehtien myyntimäärät ovat kasvaneet heti pandemian alkamisesta lähtien.

”Sarjakuvat ovat olleet voittajia”, Melkko sanoo. Melkko arvioi, että sarjakuvalehtien kasvaneen suosion taustalla oli lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien vähentyminen korona-aikana ja vanhempien huoli lasten liiallisesta tietokoneen ja mobiililaitteiden käytöstä.

”Lapsista 90 prosenttia lukee lehteä mieluiten paperilta.

Aki Hyypä, Aku Ankan päätoimittaja

”Sarjakuvalehdet ovat myös edullisia, mikä madaltaa ostopäätöksiä tekevien vanhempien ja isovanhempien hankintakynnystä.”

Sarjakuvalehtinimikkeiden määrä on Melkon mukaan ollut laskussa, kuten aikakauslehtien nimikemäärä muutenkin.

SUOMESSA ILMESTYY kolmisenkymmentä sarjakuvalehteä. Niistä suurinta osaa julkaisee Story House Egmont, joka on Sanoma Median ja tanskalaisen

Egmontin puoliksi omistama yritys.

”Odotukset markkinoilla ylittyivät, mutta nähtäväksi jää, onko tässä sarjakuvalehtien uuden nousun alku, ja miten lukemiselle jää aikaa pandemian jälkeen”, sanoo Egmontin julkaisujohtaja **Jukka Torvinen**.

”Kaksi vuotta on ollut hyvää aikaa. Nimikkeiden määrä on myös meillä pienentynyt, mutta vanhat suosikit pitävät yhä pintansa. Uusia sarjoja on hankala saada läpi.”

”*Tex Willer* on meidän *Aku Ankamme*”, Torvinen sanoo.

Egmontilla on on seitsemän erilaista *Tex*-nimikettä, joista Torvisen mukaan vuosi sitten lanseerattu *Nuori Tex Willer* -lehti on ollut menestys. Torvinen ei kerro lehtien myyntimääriä, mutta ne ovat kannattavuudestaan huolimatta murto-osa huippuajoista.

Egmont hallitsee yksin Ruotsin sarjakuvalehtimarkkinoita, joiden nimikemäärä on likimain sama kuin Suomessa.

Aku Ankka on lukijamäärältään ylivoimaisesti suurin viikoittain ilmestyvä aikakauslehti, kun otetaan huomioon myös alle 16-vuotiaat lukijat. Levikiltään se on ollut 1950-luvulta lähtien ylivoimaisesti suurin sarjakuvalehti.

”Lapsista 90 prosenttia lukee tutkimusten mukaan lehteä mieluiten paperilta,” kertoo *Aku Ankan* päätoimittaja **Aki Hyypä**.

Digitaalisen *Aku Ankan* tilaajia on alle 10000, mutta lehden someuraajien määrä on maan suurimpia ja sillä on Facebookissa 142 tuhatta sivutyykkääjää.

Aku Ankan pienemmät sisarlehdet *Aku Ankka Klassikko*, *Aku Ankan Taskukirjat* ja *Aku Ankka Juniori* ovat nekin levikeiltään moninkertaisia lehtien pääjoukon kärjessä olevaan *Tex Willeriin* verrattuna.

AIKAKAUSMEDIA TEETTI viime vuonna tutkimuksen aikakauslehtien lukemiseen liittyvistä tottumuksista ja tunteista. Painettu lehti nousi arvostuksessa etusijalle, kun ihmisellä oli tarvetta omaan aikaan ja halua rentoutua tai syventyä, kun taas viihtymisessä ja ajankulussa digimedia oli ykkönen.

”Digitaalisesta murroksesta huolimatta brändit ovat tuttuja ja lukijat ovat tyytyväisiä aikakauslehtien sisältöihin, mutta tuottopuoli on jatkuvasti suuri ongelma. Mainosmarkkinoita hävietään joka vuosi. Paperin saatavuus tulee sitten uutena ongelmana”, sanoo Aikakausmedian toimitusjohtaja **Mikko Hoikka**.

Hoikan mukaan aikakauslehdet tuovat vaihtelua vapaa-aikaan, kun digitaalisuus väsyttää. Tai kuten *Aku Ankan* päätoimittaja Aki Hyypä kiteyttää: ”Paperilehden lukeminen on aktiivista rauhoittumista.”

Hoikan mukaan Suomeen on syntymässä aikakauslehdille sopivia digimuotoja, esimerkkinä *Suomen Kuvalehden* hybridiratkaisut. Sarjakuvissa ei sellaisesta ole merkkejä, toisin kuin vaikkapa Aasiassa, jossa digitaaliset sarjakuvalehdet ovat erittäin suosittuja.

Tutkimusyhtiö Fortune Business Insights arvioi tuoreessa raportissaan sarjakuvamarkkinoiden arvon nousevan tästä vuodesta 40 prosenttia vuoteen 2028 mennessä. Kasvun vauhdittajiksi yhtiö sanoo pandemian ohella digitaalisuuden ja kasvavan huolen lasten ja nuorten lukemisesta.

Paperille painettu sarjakuvalehti kestää digikumousta paremmin kuin on pelätty, koska tarinat rakentuvat visuaalisesti ruutua suuremmille kokonaisuuksille, sivun tai aukeaman varaan. Päivittäisen lehden striippien lukeminen ruutu ruudulta sujuu helposti myös puhelimella.

Aku Ankan menestys piti pystyssä muitakin lehtiä

Sarjakuvalehdet syntyivät Yhdysvalloissa 1930-luvulla – aluksi sanomalehtisarjakuvien koosteina. Ensimmäinen suomalainen sarjakuvalehti, nimeltään yksinkertaisesti *Sarjakuvalehti*, ilmestyi vuonna 1949.

Lehtien suosio kasvoi vuonna 1951, kun Disneyn sarjakuvat napannut Sanoma alkoi julkaista *Aku Ankkaa*. *Aku Ankka* oli alusta pitäen taloudellinen menestys. Lehden levikki rakentui vuositilauksille ja kulurakenne pysyi kompaktina.

Se ampaisi heti sarjakuvalehtimarkkinoiden valtiaaksi, ja on elättänyt joitakin Sanomien muita aikakauslehtiä. Ne eivät välttämättä olisi pysyneet hengissä näin kauan ilman Ankkanin sankareiden leveitä hartioita.

Lehden irtonumeromyynti on aina ollut prosentin luokkaa levikistä, kun muualla maailmassa sisarlehtien tilaukset ovat olleet muutaman prosentin luokkaa. Lehden suosio

saavutti huippunsa 2008, kun sille mitattiin 324 500:n kappaleen levikki.

Suomalaisten sarjakuvalehtien merkki-paaluja ovat olleet **Veikko "Joonas" Savolaisen** yksinomaan kotimaiselle sarjakuvalle perustunut *Sarjis* sekä Yhtyneiden Kuvalehtien *Ruutu* ja *NonStop*, Sanomien *Zoom*, **Pekka Gronowin** luotsaama undergroundjulkaisu *Jymy* sekä Puhkorian *Tapiiri*.

Enimmillään Suomessa julkaistiin 1970–80-luvun vaihteessa noin 70–80 eri sarjakuvalehteä. Määrä on laskenut tasaisesti nykyiseen noin kolmeen kymmeneen. ●

Juhani Tolvanen

Jens Berg fick till mediesamarbete – men hans egna idéer ratades unisont av mediehusen

Lina Laurent, text ● Karl Vilhjálmsen, foto

Jens Berg, kommunikationsföretagaren och den före detta mediechefen, är strålande glad. Vi träffas i maj, en vecka efter att han lanserat sin rapport *Mediesamarbete i Svenskfinland – Så här kommer de finlandssvenska mediehusen att börja samarbeta* (Magma, 2022). Fast egentligen handlar rapporten inte om alla finlandssvenska mediehus utan om Svenska Yle och om de tre kommersiella mediehusen KSF Media, HSS Media och ÅU Media. Rapporten berättar hur dessa fyra bolag nu dels ska återuppväcka eller intensifiera gamla samarbetsformer, dels om hur de ska samarbeta på nya sätt, bland annat genom fortbildning.

Rapporten gavs ut av tankesmedjan Magma men den var inget beställningsarbete. Det var Berg själv som initierade rapporten, sökte finansiering, gjorde utredningsarbetet och skrev rapporten. För det fakturerade hans enpersonsföretag Montem 20000 euro plus moms, vilket var lika mycket som Svenska Kulturfonden och Svenska folkskolans vänner beviljade i stöd för arbetet med rapporten.

Innan intervjun börjar knäpper Berg på sin bandspelare, för att vid behov kunna underlätta mitt jobb med artikeln – ifall han vill precisera ett citat eller kolla vad han verkligen sagt.

Men tillbaka till rapporten. Allt började vintern 2021 då Berg "ramlade över" ett samarbetsprojekt mellan Norges public servicebolag NRK och flera norska lokaltidningar (projektet Folkevandringa). Han började läsa om hur public servicebolag och kommersiella mediehus runt om i världen samarbetat på olika sätt och en tanke föddes. Ända sedan Berg jobbade på Yle (1995–2011) har han haft en "fix idé om att se mer mediesamarbete i Svenskfinland." Berg tror på att det behövs saker som förenar finlandssvenskar runt om i landet, ett "kitt" för att låna forskaren Kjell Herberts ord.

De förslag som ser ut att förverkligas var sådana som kom från mediehusen. Det var de som sade att de här grejerna tror vi på.

Berg ville få fart på samarbetet och gjorde då som många andra finlandssvenskar med en idé – han vände sig till de finlandssvenska fonderna. Efter att också de fyra mediehusen sagt "varför inte" beviljades han till slut finansiering och tankesmedjan Magma, även den fondfinansierad, kom med som part.

Att det skulle bli en medieutredning var ändå inte självklart.

"När jag första gången presenterade det här för mediehusen så kunde jag höra en suck i andra änden av telefonen. Ska det vara en medieutredning igen? För jag vet själv hur det är, man tänker att det bara kommer ta tid och inte att leda till någonting."

I Bergs vision var målsättningen ändå väldigt konkret. Det skulle bli två till tre områden där samtliga fyra mediehus ville vara med och man skulle närma sig samarbetet "handgripligt".

Berg avgränsade arbetet till de fyra största finlandssvenska mediehusen.

"Jag är medveten om att urvalet är smalt men jag tog med de fyra aktörer som mest jobbar med nyheter i Svenskfinland. De har en snarlik verksamhet och har jobbat mycket tillsammans tidigare, till exempel kring SPT rf (i språkvården)."

I podcasten *Slow city* (2018) säger du i anknytning till en fråga om ledarskap att initiativ som kommer uppifrån aldrig fungerar. Det här var ju din idé.

"Det där stämmer, men det som kom nerifrån i det här fallet var själva biffen. De förslag som ser ut att förverkligas var sådana som kom från mediehusen eller från den internationella jämförelsen. Det var de som sade att de här grejerna tror vi på."

De projekt som gick vidare är rätt okontroversiella och handlar främst om sådant som sker i kulisserna: samarbete kring språkvården och tekniska lösningar för ett gemensamt språkvårdsverktyg, samarbete och fortbildning kring datajournalistik och strömning av Yles sändningar på de kommersiella mediehusens webbplatser.

Bergs egna idéer ratades, bland annat den om ett samarbete kring audioinnehåll.

"Jag tycker det saknas en pratbaserad radiokanal som motsvarar finska Yle Puhe. En sådan kunde göras med finlandssvenska podcaster och med Svenska Yle som ansvarig utgivare".

En annan av Bergs idéer som mediehusen slopade var tanken om en snabb gemensam nyhetsbyrå. För trots att nyhetsbyrån SPT nyligen likviderats tror Berg fortfarande att en gemensam nyhetsbyrå kan fungera.

"Jag skulle vilja ta ner den till neutrala korta nyheter och notiser och få med Svenska Yle. Jag kanske är naiv men jag tror att det tär resurser då vi har fyra redaktioner som sitter och bevakar samma sak."

Under rapportens lanseringstillfälle i slutet av maj sade HBL:s biträdande chefredaktör **Lena Skogberg** att det nu aktuella samarbetet mest handlar om input och inte om output. Berg konstaterar att det genast blir jättekänsligt då man kommer in på frågor om innehåll och om att dela material.

"När vi kom in på det eldfångda så tycker jag inte att jag uppnådde det jag ville." ●

Jens Berg jobbade som vd för KSF Media innan han startade sitt eget kommunikationsföretag Montem 2018. Just nu gör han bland annat podcasten Näst sista ordet för Svenska Yle, är chefredaktör för Fanbäraren och jobbar som moderator på olika evenemang. I maj publicerades hans rapport om hur de största finlandssvenska mediehusen ska samarbeta mera.

Jens Berg om att...

Ställa upp i riksdagsvalet på nytt (han gjorde det som obunden för SFP 2019).

"Nej jag ställer inte upp 2023 men vitsit det var roligt, oj sablar. Jag hade länge tänkt att jag ville ställa upp i ett val och se hur det är på riktigt men jag kunde inte göra det tidigare. Det var jättespännande men jag konstaterade att jag inte är tillräckligt bra som politiker."

Om att inte längre ha en årsinkomst på 170 000 euro.

"Jag tjänar ungefär hälften av vad jag hade som direktör. I fjol var min beskattningsbara inkomst 85000 euro och det är mitt bästa år hittills. Det är en hög inkomst och en stor tillfredsställelse eftersom jag så att säga sprungit in den själv. Samtidigt så får jag säga att jag jobbar jättemycket. Jag hade tänkt att jag får ta det lite lugnare när jag slutar som mediechef men det har blivit kortare semestrar och mera veckoslutsjobb."

Lina Laurent

Rapporten Mediesamarbete i Svenskfinland (Magma, 2022)

- Berättar främst hur KSF Media, HSS Media, ÅU Media och Svenska Yle nu ska samarbeta kring tre olika områden och om hur processen kring utvecklingen av samarbetet sett ut.
- De tre områdena är språkvård, fortbildning och samarbete kring datajournalistik samt inbäddning av Yles strömmade sändningar på de kommersiella mediehusens webbplatser.
- Finansierades av Svenska kulturfonden (18 000 euro) och Svenska folkskolans vänner (7 000 euro).
- Arbetet utfördes av Jens Berg, kommunikationsföretagare, tidigare vd och chefredaktör på *Hufvudstadsbladet*.

Prasslet av papperstidningen hotas av skenande kostnader och brist på utdelare

Johan Svenlin, text ● Jussi Vierimaa, foto

Det ekonomiska läget slår hårt mot många branscher, men frågan är om inte den dagliga papperstidningen hör till de allra värst drabbade produkterna. Framtiden har sett mörk ut de senaste tio åren, i synnerhet i glesbygdsområden, men krig, strejk och oro på världsmarknaden har gjort att situationen förvärrats ytterligare.

”Det var kämpigt redan tidigare, men nu har kostnaderna nått helt nya nivåer. Under det senaste halvåret har våra tryckkostnader för papperstidningen stigit med ungefär 60 procent”, berättar **Daniel Dahlén**, VD på Ålandstidningen.

Det är bolaget Tidningstryckarna på Åland, som ingår i ÅTT-koncernen, som trycker både den egna Ålandstidningen och konkurrenten Nya Ålands tidningar. De största enskilda faktorerna bakom de fördubblade kostnaderna är enligt Dahlén den pappersbrist som uppstod efter att pappersarbetarstrejken bröt ut i Finland under vårvintern, en allmän prishöjning på andra råvaror för tryckprocessen och de stigande energipriserna.

”Vi är glada att vi haft en leverantör som försett oss med papper, trots att det rått brist. Vi utnyttjar varje millimeter av det papper som vi får tag på.”

TOM SIMOLA, VD och chefredaktör på Åbo Underrättelser, ger en liknande beskrivning av läget. Dessutom lyfter han upp ännu ett problem.

”Varje dag är det flera av våra prenumeranter som inte får tidningen eftersom det saknas utdelare. Vi har många prenumeranter som uppger att ÅU är deras huvudsakliga kanal för nyheter och för oss känns det jättejobbigt varje gång de inte kan få tidningen”, säger Simola.

Han påpekar att prenumerationsintäkternas andel blivit allt viktigare när delar av annonsmarknaden kapats av internationella jättar som Google och Facebook.

”Vårt område är minst i Svenskfinland, sett till antalet svenskspråkiga, och samtidigt har vi ett stort geografiskt område att täcka. Om prisstegringen fortsätter blir det tufft att ge ut vår papperstidning utan att höja priset på prenumerationer.”

Enligt Simola pågår inga diskussioner om att minska utgivningsfrekvensen av ÅU från fem dagar i veckan. I stället har ÅU under våren inlett en satsning i Västnyland för att utvidga läsarbaser och under sommaren tas en lokalredaktion i bruk i Ekenäs.

”Det kan tyckas djärvt, men att sätta sig ner och avdunsta är inget alternativ. Mottagandet

”Det var kämpigt redan tidigare, men nu har kostnaderna nått helt nya nivåer.”

Daniel Dahlén, VD på Ålandstidningen

Förutom kostnadsökningen ser Tom Simola ett stort problem i bristen på tidningsutdelare. ”Vi är väldigt beroende av våra prenumeranter och det känns jättejobbigt varje gång någon läsare blir utan tidning”, säger han.

i Västnyland har varit överraskande positivt och från hösten kör vi igång med full kraft. I september kommer prenumeranter i Västnyland att få tidningen i den tidiga utdelningen.”

Han ser det som en styrka att ha reportrar stationerade på de platser som tidningen bevakar.

”Vardagen är annorlunda i olika städer och det är viktigt att vi har reportrar på plats. Vi har också lång rutin av att arbeta decentraliserat inom ÅU:s redaktion”, säger Simola.

Även i Österbotten känns de ökade kostnaderna för papperstidningen.

”Eftersom det strukturella tappet på papperstidningen är konstant, ökar kostnaderna för produktionen av en enskild tidning för varje år. Med de ökade priserna på råvaror har vi redan 2022 sett att framför allt distributionspriserna ökat mer än tidigare år och förväntningen är att tryckpriset också generellt ökar från 2023”, skriver **Niklas Nyberg**, VD och chefredaktör på HSS Media, i ett svarsmejl.

Liksom de andra tidningscheferna strävar han efter att öka antalet digitala prenumeranter.

”Totalt sett utgör tryck- och distributionskostnaderna omkring en tredjedel av våra totala kostnader, även trots minskande pappersupplaga varje år. Det ger en indikation på hur kostnadskurvan för en enskild tidning ser ut och kommer att se ut de närmaste åren”, skriver Nyberg.

ANNA HELLERSTEDT, VD på KSF Media, ger samma lägesbeskrivning och ser en risk med att höja prenumerationspriset i det rådande ekonomiska läget.

”Samtidigt finns ett oväntat högt inflationstryck som påverkar människors privatekonomi, vilket gör det svårt att ta ut de massiva kostnadsökningarna mediehusen har för den tryckta tidningen, fullt ut på prenumerationspriset. Möjligheten finns i att bli bättre på att lotsa läsarna över till digitala alternativ”, svarar Hellerstedt i sitt mejl. ●

Ett tillstånd av kollektiv krapula

Nyhetsredaktionerna drog en lättnadens suck då valrossen Stena hade förstånd nog att svälta ihjäl i direktsändning. Inget råder bot på nyhetstorkan som en vilsen, ensam och döende valross.

Visst, det krisande Fortum-ägda bolaget Uniper gav någon timme "ovi-live" (sv. dörr-live), men förhandlarna var oförsänkbara nog att hitta en relativt snabb lösning på en rätt så svårbegriplig fråga.

Alla redaktioner förhåller sig till en potentiell nyhetstorka.

Och ja, den 40-gradiga hettan i Europa gav rubriker, men klimatnyheter som skvallrar om människoslåktets undergång har i regel en dagsländas livslängd.

Stenas öde resulterade dessutom i postumt innehåll i form av analyser om det intresse som valrossen väckte.

DET HÄR ÄR INTE EN SÄDAN ANALYS. Istället vill jag ta fasta på begreppet "nyhetstorka", ni vet den som påstås drabba redaktioner i värsta fall redan efter midsommar och som sedan pågår fram till augusti.

Det här händer förstås inte alltid, och man kan – vilket jag ska – debattera hur beskrivande begreppet egentligen är.

Etablerat är det. Alla redaktioner förhåller sig till en potentiell nyhetstorka och det är inte ovanligt att läsarna kritiserar nyheter som de upplever som oviktiga med frå-

gan "Är det nyhetstorka?"

Fast kanske begreppet egentligen säger mera om det tempo som överlag präglar nyhetscykeln än om en verklig brist på nyheter.

Och inte bara om tempot. "Nyhetstorka" säger också något om publikens krav på olika typer av nyheter. Huruvida kravet är verkligt eller föreställt kvittar. Nyhetsredaktionerna upplever att de måste förhålla sig till det.

Måste de? Är det inte snarare nyhetstörsten, inte -torkan, som är problemet?

Kanske borde nyhetstorkan beskrivas som en sorts baksmälla, ett tillstånd av kollektiv krapula. Publikens gom måste vattnas, men inte med det som den fördruckit sig på den senaste veckan utan med något nytt.

TORKAN – KÄNSLAN AV EN TÖRST som måste släckas – orsakas alltså av att man druckit för mycket, inte för lite. Men att avvänja publiken, vägleda den till en måttligare konsumtion är det inte tal om.

Nog med metaforer.

Vi har (bland annat) en klimatapokalyps på gång, ett terrorkrig runt knuten, en skenande inflation och en pandemi som fortfarande skapar kaos. Om vi trots detta tycker att "nyhetstorka" beskriver ett verkligt tillstånd, måste vi fråga oss: Enligt vilka kriterier bedöms nyheter?

Bedöms deras relevans inte längre utgående från vad de beskriver, utan snarare utgående från hur framgångsrikt de kan beröva andra nyheter på publikens uppmärksamhet?

Då är det begripligt att en vilsen valross blir förstasidesstoff medan världen står i brand.

Dan Lolax ● @danlolax
Skribenten är featurejournalist på HBL

FÖRE DEADLINE

Tomrum i statsstödet efter SPT – fler aktörer ansöker om stöd för publikationer på minoritetsspråk

Stödet för publikationer på minoritetsspråk har fått ansökningar för nästan en miljon euro. Det är dubbelt mer än summan under-
visnings- och kulturministeriet delar ut.

Tidigare år har numera nedlagda Svensk Press-tjänst Ab beviljats en stor del av potten – mellan 300 000 och 400 000 euro. I och med nedläggningen finns i år utrymme för andra publikationer att få större stöd.

KSF Media ansöker för första gången om stöd för kostnader på lokaltidningarna *Västra Nyland* och *Östra Nyland*. Ansökningssumman är 150 000 euro per tidning. Dessutom söker koncernen 200 000 euro "för digital publicering, utveckling och tillväxt HBL Digital".

KSF Medias vd **Anna Hellerstedt** svarar per e-post och pekar på tomrummet efter SPT som en av orsakerna till att man valt att ansöka om stöd. Andra orsaker är bytet till ett nytt redaktionellt innehållssystem samt ökade utgivningskostnader.

"Kostnaderna för tidningspapper har stigit avsevärt, liksom kostnaden för utdelningen av tidningarna. Detta skapar ett stort kostnadstryck som inte riktigt går att ta ut till fullo på slutkunden", skriver Hellerstedt.

Bland de sökande finns i år också en ny aktör, Natur och Miljö r.f., som ansöker om 34 000 euro "för svenskspråkig publicering av miljönyheter på Finlands Naturs webbsajt".

ÅU Media Ab har lämnat in ansökningar på sam-

manlagt 250 000 euro för tidningarna *Åbo Underrättelser* och *Pargas Kungörelser*. Ändamålet är att "sänka publikationskostnaderna". HSS Media ansöker å sin sida om 100 000 euro, Tigern rf (*Ny Tid*) om 20 000 euro och understödsföreningen för *Nya Östis* om 50 000 euro.

Största delen av stödet för publikationer på minoritetsspråk delas ut till svenskspråkiga nyhetstjänster, men stödet gäller också andra nationella minoritetsspråk, det vill säga samiska, karelska, romani och teckenspråk.

Undervisnings- och kulturministeriet publicerar besluten tidigast i september.

Hanna Nordenswan

Toimittaja **Mika Niiniranta** aistii viinitilan lukijan puolesta

Nina Erho, teksti • Susa Junnola, kuva

Freelancetoimittaja **Mika Niiniranta** ja -valokuvaaja **Susa Junnola** kiersivät huhtikuussa viinitiloja Emilia Romagnan alueella Italiassa. Pariskunta on tehnyt kymmenkunta vastaavaa matkaa. Niiltä syntyy viini-, ruoka- ja matkajuttuja ja -sisältöjä.

”Meitä innostavat vähemmän tunnetut viinialueet ja pienet, luonnonmukaiset tilat, kuten TerreVive. Sieltä löytyivät persoonallisimmat kypsytystankit vähään aikaan”, Niiniranta sanoo.

Viinitilalla Niiniranta ja Junnola tutustuvat rypäleiden kasvu- ja valmistusolosuhteisiin, valmiiseen viiniin ja sen tekijöihin. Monen haastateltavan työ kulkee suvussa ja on sydämen asia.

”Viinitiloilla asuvat onnellisimmat tapaamani ihmiset”, Niiniranta sanoo.

Tilalla hän yrittää unohtaa käsitykset siitä, mikä on oikeanlaista viiniä, ja aistia kokonaisuuden sellaisena kuin se on – tarhoilla puhaltavasta tuulesta omistajan filosofiaan.

”Niin saan viinit elämään lukijoille, jotka eivät välttämättä pääse niitä maistamaan.” ●

Mika Niiniranta (vas.) on työskennellyt myös copywriterina ja kokkina. TerreVive-tilasta hän kirjoittaa reportaasin Viini-lehteen. Tilan betonisia viinitankkeja koristavat paikallisten taiteilijoiden työt. ”Kaikki tilalla kuvastaa omistaja Gianluca Bergiantin filosofiaa. Hänestä viiniä pitää tuottaa tasapainossa ympäröivän luonnon ja yhteisön kanssa.”

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

Kun kielenvartijat luulivat nousseensa muodin huipulle

Monilla meistä on ainakin pieni keräilyharrastus. Minä haalin hyllyyni vanhoja kielioppaita. Kirjoja putkahtelee toisinaan esimerkiksi antikvariaateista ja lahjoituksina. Työkaluiksi teoksista ei enää ole, mutta ne valottavat kielenhuollon historiaa ja toimivat salaisena aseena änkryöitä vastaan. Uusin löytöni on turkulaisen kirjakahvilan poistohyllystä. Professori **Osmo Ikolan** (1918–2016) *Suomen kielen käsikirja* vuodelta 1968 on kansistaan revennyt mutta muuten loistokunnossa. Ikola varoittelee virheistä jyrkemmin kuin nykyinen kielenhuolto, mutta tyyli ei ole yhtä häijy kuin hänen edeltäjiensä – kunnes päästään kohtaan muoti-ilmauksista.

Muoti-ilmausten tiheä toistuminen kuulemma ”tym-päännyttää sellaista lukijaa, jonka kielikorva ei ole aivan turtunut”. Listalla on monia edelleen vieroksuttavia ilmauksia, kuten *pitkällä tähtäimellä* ja *omata*. Sen sijaan on vaikea kuvitella, että kovin moni suivaantuisi tätä nykyä *avainasemasta* ja *vaaravyöhykkeestä*.

Ikola kertoo esimerkkiensä olevan suurelta osin sanoma- ja aikakauslehdistä. Eittämättä hän löytäisi niistä yhä ilmauksia karsastettavaksi: *kyvykkyys*, *keskiöön nousua* ja *resilienssiä*. Nykyajan kielenhuoltajat tuntuvat kuitenkin välttelevän puhetta muoti-ilmauksista. Miksi?

Muoti-ilmaukseksi luokittelussa oli usein kyse huonosti verhotusta henkilökohtaisesta inhosta jotain sanaa kohtaan. Järkiperusteena saatettiin mainita esimerkiksi epätasällisuus, mutta liian usein riitti, että joku Ikolan kaltainen auktoriteetti jyrähti ”aivan tarpeeton” tai ”liikaa käytetty”. Terminä muoti-ilmaus onkin yhtä ontto kuin lukuisat sellaiseksi luokitellut sanat.

Kansan kielessä muoti-ilmaus tarkoittaa yleensä ihan vain omasta mielestä ärsyttävää sanaa. Modernin kielenhuollon argumentiksi se ei riitä. Viisas kielipoliisi ei leiki muotipoliisia.

TUTKITTUA

Perustuslakivaliokunnan jäsen vaikenee tai saa sapiskaa

Perustuslakivaliokunnan suhde mediaan rakentuu osittain kirjoittamattomien sääntöjen varaan. Niiden rikkomisesta seuraa sosiaalisia sanktioita. Tämä selviää tutkimuksesta, joka julkaistiin kesäkuun *Media & viestintä* -lehdessä.

Tutkimuksen aineistona toimi 49 haastattelua vuosilta 2019–2020. Haastateltavat olivat perustuslakivaliokunnan jäseniä tai varajäseniä, valiokuntaneuvoksia tai oikeudellisia asiantuntijoita.

Haastatteluaineistoa analysoimalla tutkijat tunnistivat useita tapoja, joilla perustuslakivaliokunta säätelee mediasuhdettaan.

Monet haastatellut kokivat, että valiokunta on viime vuosina joutunut yhä kovemman julkisen paineen alle. Poliittisesti kuumat aiheet, kuten koronapandemian hoito ja sote-uudistus, ovat sysänneet valiokunnan median valokeilaan.

Perustuslakivaliokunta on perinteisesti

halunnut tehdä ratkaisunsa puoluepolitiikasta riippumattomin oikeudellisin perustein.

Valiokunta kokousta suljettujen ovien takana, etteivät sen jäsenet joutuisi esiintymään poliitikon roolissa. Hallitsematon julkisuus voisi politisoida valiokuntatyön.

Politisoitumista pyritään ehkäisemään useilla taktiikoilla. Yksi tärkeimmistä keinoista on julkisen viestinnän keskittäminen puheenjohtajalle. Muiden jäsenten ei sovi kommentoida keskeneräisiä asioita.

Valiokunnan uudet jäsenet saavat mediaohjausta konkareilta. Tulokkaille kerrotaan, miten journalistien ansat voi välttää.

Silti toisinaan joku rikkoo pelisääntöjä. Eräässä tapauksessa valiokunnan jäsen alkoi kommentoida keskeneräisiä asioita medialle. Käynnistyi ketjureaktio, kun muillekin jäsenille

iski kiusaus osallistua julkiseen keskusteluun. Puheenjohtaja katkaisi kierteen pitämällä alkupeleille kapinalliselle puhuttelun.

Myös valiokunnan hyödyntämiltä oikeusasiantuntijoilta odotetaan vaikenemista keskeneräisistä asioista. Julkisuuteen liian innokkaasti hakeutuvat asiantuntijat pudotetaan pois valiokunnan listalta.

Juha Matias Lehtonen

KUVA: PETTERI SOPANEN

Heikki Heiskanen, 44, aloitti Ylen Venäjän-kirjeenvaihtajana heinäkuun alussa. Hän on työskennellyt Ylen ulkomaantoimituksessa vuodesta 2005. Hän on aiemmin sijaistanut Venäjän-kirjeenvaihtajaa ja tehnyt monia työmatkoja Venäjälle ja Ukrainaan. Haastattelupäivänä 9. elokuuta hän oli vielä Suomessa ja odotti viisumin järjestymistä.

Heikki Heiskanen lähtee eri Venäjälle kuin minne hänet nimitettiin

Nimityksesi julkaistiin 14. helmikuuta. Venäjä hyökkäsi Ukrainaan 24. helmikuuta. Mitä ajattelit silloin?

Oli järkytys, että Venäjä tosiaan aloitti laajamittaisen hyökkäyksen. En lähde maahan yhtä hyvällä mielellä kuin aiemmin, mutta työ siellä on entistä tärkeämpää.

Miksi halusit Venäjän-kirjeenvaihtajaksi?

Olen seurannut Venäjää pitkään. Opiskelin kieltä lukiossa ja olin Tampereen yliopistosta vaihdossa Moskovassa. Kiinnostus alkoi venäläisistä klassikoista.

Venäjän hallinto blokkasi kesäkuussa Ylen sivustot. Mitä ajattelet siitä?

Ylen uutisointi venäjäksi oli liikaa Venäjän viranomaisille. Toivon, että kirjeenvaihtajan työ onnistuu silti.

EU-maat alkoivat keväällä sensuroida venäläisiä tiedotusvälineitä. Mitä ajattelet siitä?

Sensurointi johtaa helposti kierteseen, ja länsimaisten toimittajien työ Venäjällä hankaloituu. EU-alueen venäläisiä ajatellen tehokkaampaa voisi olla vahvistaa läntistä venäjänkielistä uutisoitinta.

Miten toimittajan työhön Venäjällä liittyvät kasvavat riskit vaikuttavat työhösi?

Ne pitää huomioida tilannekohtaisesti. En ole peloissani, mutta kaiken hankaloituminen stressaa. Riippumaton media olisi tärkeä tietolähde. Sen alasajo surettaa eniten paikallisten journalistien näkökulmasta.

Miten suomalaisuutesi ja eurooppalaisuutesi näkyy raportoinnissasi Venäjältä?

Venäjän hyökkäystä ei voi hyväksyä, mutta sen syitä voi tarkastella. Tehtäväni on selvittää ja avata suomalaisille, miksi Venäjä toimii, kuten toimii, ja mitä venäläiset siitä ajattelevat.

Miten huolehdit jaksamisestasi raskaassa työssä?

On opeteltava sanomaan kotitoimitukselle ja itselleenkin välillä ei. Venäjältä ei uutisoitava lopu, mutta palautuakin pitää. Se onnistuu esimerkiksi kirjakaupoissa ja museoissa.

Mitä jokaisen journalistin pitäisi tietää Venäjästä?

Se on paljon muutakin kuin Moskova, Pietari ja Putin. Maan nykytilanteeseen vaikuttavat paljon 1990-luvun talousratkaisut. Venäjä voi edelleen muuttua.

Valmistelit pitkään agenttisarjaa Pelastakaa Nyqvist, jonka Yle hyllytti keväällä "pelottavan ajankohtaisena". Minkä sarjan seuraavaksi kirjoitit?

Jos Yle tilaa ja ehdimme **Teemu Kaskisen** kanssa kirjoittaa, *Pelastakaa Nyqvistille* tulee jatkoa.

Mikä Venäjään liittyvä teos journalistien kannattaisi lukea?

Sergei Dovlatovin *Kompromissi*, joka kertoo, millaista oli työskennellä journalistina 1970-luvun Neuvostoliitossa.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Martti Hosia työskenteli Ylen Moskovankirjeenvaihtajana 1980-, 1990- ja 2000-luvuilla. Ihailen hänen tasaista ja rauhallista otettaan työhön ja analyttistä lähestymistapaansa.

Nina Erho

Lehti ilman kansioitsikoita

Pääsin tammikuussa 1999 töihin *Ilta-Sanomiin*. Viikkoliitteen tekeminen sujui hyvin, sillä olin tehnyt samaa työtä edellisen kesän. Haasteita tuotti vain CCI, joka oli aivan erilainen kuin muut taitto-ohjelmat.

Helmikuussa **Kalle Palander** voitti pujotellun maailmanmestaruuden, ja hänestä päätettiin tehdä kansi. Kuvaksi valikoitui otos, jossa mestari halasi Suomen lippua. Teimme kannen valmiiksi torstaina, ja lähetin sen painoon yhtenä viimeisistä sivuista.

Liite ilmestyi lauantaisin, mutta paino lähetti perjantaina näytelehtiä toimitukseen. Kun nippu nostettiin pöydälle, meinasin saada sydänkohtauksen. Kannessa ei ollut lainkaan otsikoita, vaan pelkkä kuva ja logo.

Toimituksen esimies **Pertti Koskinen** soitti painoon ja karjui, että lopetakaan painaminen heti. Minä tuijotin yhä lehtinippua ja mietin ennen aikaista alanvaihtoa. Miten olin voinut sössiä painoon otsikottoman kannen? Metelin kuullut **Janne Siston**en saapui paikalle ja tarjosi vastauksen.

"Etkö tiennyt bugista, jonka takia CCI saattaa lähettää painoon ylimääräisiä sivuja? Jos avaat sivun ja suljet sen tallentamatta, ohjelma saatetaan napata sen mukaan, kun lähetät seuraavan taiton painoon."

Selvisi, että juuri näin oli käynyt, ja painoon oli päätynyt kansiaihiö, johon ei ollut naputeltu vielä sanaakaan. Mutta miksi painosta ei soitettu, kun he näkivät kannen?

"Ajattelimme, että se oli tehty tarkoituksella. Upea kansi, jossa oli vain kulta-Kallen naama ja Suomen lippu."

Niin. Olsihan se kenties ollut juhlallisempi kuin lukijoille lopulta päätynyt versio, jossa kuvan päällä luki isolla "En osaa Maamme-laulua!"

Samuli Häkkinen

Kirjoittaja on yhä alalla ja nykyisin Apu-lehden AD.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSOITTEESEEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Journalistiliiton puheenjohtajan Hanne Ahon mielestä lehdistön työehtosopimus pitäisi päivittää nykyajan työelämää vastaavaksi.

TYÖ LEHDISSÄ ON ENTISTÄ VAATIVAMPAA, MUTTA PALKKOISSA SE EI NÄY

Marja Honkonen, teksti • Heli Saarela, kuva

Sanoma- ja aikakauslehdissä sekä uutistoimistoissa työskentelevien työehdot määrittää sopimus, jonka perusteet ovat vuosikymmenten takaa. Siksi lehdistön työehtosopimus on Journalistiliiton mukaan päivittämisen tarpeessa. "Journalistien työ on muuttunut paljon, eikä se juuri näy työehtosopimuksessa. Se on luotu aikana, jolloin työvoimaa käytettiin eri tavalla kuin nykyisin", puheenjohtaja **Hanne Aho** sanoo.

Aiemmin esimerkiksi määräaikaisia työntekijöitä oli paljon vähemmän ja määräaikaisuudet olivat lyhyempiä. Lehdet eivät olleet jatkuvasti päivittyviä digitaalisia tuotteita.

"Työn vaativuuden pitää näkyä palkassa. Kun työehtosopimus on ajan tasalla suhteessa työn sisältöön, sen perusteella on helpompi perustella, miksi palkan pitäisi olla jollain tietyllä tasolla."

JOURNALISTILIITTO JA MEDIALIITTO ovat sopineet, että lehdistön palkkausjärjestelmän mukaista tehtävän vaativuuden arviointia täsmennetään vastaamaan

toimituksissa nykyisin tehtävää työtä. Asiasta päätettiin kesäkuussa päättyneissä tes-neuvotteluissa. Sitä edistetään sopimuskauden aikana työryhmässä.

Palkkausjärjestelmä uusittiin vuonna 2003. Palkkaryhmien perusteista päätettiin toisin sanoen 1990-luvun lopun toimitusarjen kokemusten pohjalta.

"Silloin maakunnissa oli paljon valtavia toimituksia, eikä tehtäviä vaihdeltu samalla tavalla kuin tänään. Ei ollut työkiertoa, eivätkä kaikki tehneet kaikkea", Journalistiliiton juristi **Tytti Oras** sanoo.

Nyt tehtävät ovat moninaistuneet ja moni rivitoimittaja saattaa tehdä päivittäin deskivuorossa julkaisupäätöksiä.

"Julkaisuvastuu on valunut alaspäin, mutta se on saattanut jäädä huomaamatta tehtävän vaativuutta arvioitaessa", Oras sanoo.

Palkkausjärjestelmän päivittäminen ei sinänsä ole uusi asia. Siihen on pyritty pitkään.

Oras korostaa, että tehtävän vaativuuteen perustuva malli on edelleen hyvä tapa sopia palkkoista.

Palkkaryhmien tehtävänkuvauksissa on kuitenkin päivitettävää.

ORAS LÖYTÄÄ VIILATTAVAA myös työehtosopimuksen muista sanamuodoista. Nyt käydyissä neuvotteluissa sopimuksesta siivottiin "lehtimiestapa" ja "luottamusmies" ja poistettiin vanhentuneita määräyksiä. Jäljellä on kuitenkin vielä esimerkiksi kankeaa kieltä sivutoimiin liittyen sekä toimituksista jo kadonneita ammattiryhmiä kuten "uutisten lähettäjät".

Kielen korjaaminen aikaa vastaavaksi on Oraksen mukaan yhtä tärkeää kuin sisällön.

"Ei ole kenenkään etu, että sopimukset ovat epäselviä."

Lehdistön uusi tes korottaa palkkoja syyskuussa 1,6 prosenttia ja vuorolisiä 1,9 prosenttia. Joulukuussa työpaikoilla jaetaan 0,4 prosentin paikallinen erä.

Tes on voimassa 22 kuukautta. Sopimuksen toisen vuoden palkankorotuksista päätetään alkuvuodesta 2023. ●

NÄIN NEUVOTTELET ITSELLESI PAREMMAT ANSIOT

Suurin osa media-alan työntekijöiden palkankorotuksista perustuu Journalistiliiton neuvottelemiin tes-korotuksiin. Työnantajien palkkatilastojen mukaan journalistien palkoissa ei ole merkittävää palkkaliukumaa eli työehtosopimuskorotusten päälle tulevaa ansiokehitystä.

Muilla aloilla liukumien merkitys on suurempi. Myös media-alan sisällä muiden henkilöstöryhmien tilastolliset liukumukset ovat olleet yleensä suurempia kuin journalisteilla.

Kuluttajahinnat nousivat heinäkuussa 7,8 prosenttia vuoden takaisesta, mutta palkankorotusten yleinen linja on ollut noin kaksi prosenttia vuodessa.

Media-alan pörssiyhtiöiden talouslukuista ilmenee, että pääosalla alan yrityksistä menee ihan hyvin. Ne ovat voitollisia ja osakkeenomistajille on varaa maksaa osinkoja, kuten kuuluukin. Miksei myös journalisteille olisi varaa maksaa parempia palkkoja?

Liukumilla on ajan kuluessa iso merkitys, sillä prosenttiperusteiset tes-korotukset nostavat henkilökohtaisia palkkoja. Mitä korkeampi palkka, sitä suurempi korotus euroissa. Liukumista ei ole varaa jäädä jälkeen.

Viestini alan työnantajille on, että korottakaa palkkoja muutenkin kuin tes-korotuksilla. Paikallisia eriä ei ole tarkoitettu perusteettomien palkkakuoppien paikkaamiseen. Kuitenkin erärahaa on käytetty silloin, kun jonkun palkka on jäänyt jälkeen samaa työtä tekevistä kollegoista.

Työntekijöille vinkkaan, että palkka kannattaa ottaa puheeksi työnantajan kanssa. Yrityksessä mahdollisesti käytävä palkkakeskustelu on hyvä hetki puhua palkoista. Toki muinakin päivinä

voi pyytää, sillä mikään laki tai työehtosopimus ei estä sopimasta palkankorotuksista, jos työnantaja ja työntekijä näin haluavat.

PERUSTELUT KANNATTAA MIETTIÄ ennen keskustelua. Hyviä perusteluja palkankorotukselle ovat esimerkiksi osaaminen ja sen kehittyminen tai tehtävänmuutos. Kannattaa kysyä työnantajalta, että mitä minun pitäisi tehdä, jotta saisin palkankorotuksen.

Kannattaa myös lukea alan palkkatutkimuksia. Journalistiliitto selvittää joka toinen vuosi työsuhteisten ja joka toinen vuosi freelancereiden ansioita. Tutkimuksesta voi verrata palkkaansa kollegoiden ansioihin. Palkkakuopassa oleminen on hyvä syy vaatia palkankorotusta.

Aina korotusta ei saa pyytämälläkään, joten ei kannata pettyä jos sitä ei saakaan. Pyytämättä palkankorotusta ei ainakaan saa. Perinteinen tapa saada lisää palkkaa on työpaikan vaihtaminen. Se synnyttää palkkakilpailua. Työnantajat haluavat pitää kiinni hyvistä työntekijöistä jopa korkeammalla palkalla. Yritykset ovat myös valmiita ostamaan hyviä työntekijöitä rahalla.

Viime aikoina media-alalle on avautunut paljon uusia työpaikkoja. Se on hyvä asia. Uudet työpaikat lisäävät työvoiman liikkumista yrityksestä toiseen ja parantavat työntekijän mahdollisuuksia nostaa palkkaansa.

Myös freelancereiden kannattaa pyytää parempia palkkioita. Hyvä ajankohta palkkioiden korottamiseen on juuri nyt, kun työsuhteistenkin palkat nousevat.

Freelancerin kannattaa vaihtaa toimeksiantajansa paremmin maksaviin – aivan kuten työsuhteisenkin. ●

Petri Savolainen ●

Kirjoittaja on Journalistiliiton edunvalvontajohtaja.

Sanomalehtimies – Journalisten 8/1971
valitteli verottajan kohtuutonta toimintaa.

Toimittajien ilmaiset lentomatkat verottajan syynissä

”Kymmeniä lehtimiehiä on vuoden aikana valtion tilin tarkastajain aloitteesta verotettu monista Finnairin ns. ilmaislento-matkoista”, valitteli *Sanomalehtimiehen* pääkirjoitus syksyllä 1971.

Toimittajat olivat hyvässä uskossa hyödyntäneet Finnairin journalisteille tarjoamia ilmais-matkoja, mutta katala verottaja oli mätkäissyt maksettavaa taan- nehtivasti jopa viideltä vuodelta. Sanomalehtimiesten Liitto (nyk. Journalistiliitto) oli jo aiemmin kirjelmöinyt aiheesta ministeri- öön ja auttanut mätkyä saaneita jäseniä valittamaan.

Ilmaisia lentomatkoja ei nähty erikoisena asiana – piti hän toimittajan päästä juttukeikalle. VR ja Matkahuolto tarjosivat kotimaan työasioissa matkustaville toimit- tajille ilmaisia tai alennettuja lip- puja, joten oli vain luontevaa, että ulkomaankeikoille matkattiin il- maiseksi Finnairin kyydissä.

Mikäli toimittaja tosiaan tuotti ulkomaanmatkalta tekstin, saat- toi hän joutua verottajan kynsiin. Tuolloin verottaja ilmeisesti kat- soi, että toimeksiantaja oli Fin- nair, ja että lento oli osa palkkiota. Jollei matkalta taas syntynyt jut- tua, eivät ilmaiset lentoliput kiin- nostaneet verottajaa.

Maria Pettersson

LEHTIKUVAAJIEN APURAHOJA HAETTAVANA

Jokesin Lehtikuvaajarahasto julkistaa haettavaksi Kopiosto-apurahat lehtikuvaajille valokuvaproduktioiden tekemiseen, opintomatkoihin, kirja- ja näyttelyhankkeisiin sekä läheisesti lehtikuvausta sivuaviin opintoihin ja tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan lehtikuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä opiskelijoille.

Haku alkaa **12. elokuuta ja päättyy 9. syyskuuta 2022 kello 16.00.**

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue lisää apurahojen hakemisesta: www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämissäätiö sr
Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

Kempulssi Oy:n lehtitalossa on neljä laadukasta erikoismediaa: *Työ Terveys Turvallisuus*, *Tunne & Mieli*, *Uusiuutiset* ja *Kemia*. Lehtiperheeseemme pian liittyvä *Matkailulehti* on kotimaanmatkailun erikoismedia, joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Uusimme lehden konseptin ja rakennamme printtilehden rinnalle verkkomedian.

Haemme *Matkailulehden* tarmokasta, osaavaa ja matkailualaa tuntevaa **PÄÄTOIMITTAJAA** vakituiseen työsuhteeseen lokakuusta lähtien tai sopimuksen mukaan.

Haemme idearikasta ja taitavaa **LEVIKKIPÄÄLLIKKÖÄ** osa-aikaiseksi yrittäjäkumppaniksemme kasvattamaan lehtiämme levikkiä yhteistyössä toimitustiimin kanssa.

Voit työskennellä omalla kotipaikkakunnallasi osana verkostoamme. Löydät hakuilmoitukset nettisivuiltamme ja osoitteesta monster.fi. Lähetä hakemuksesi **viimeistään 18. syyskuuta** osoitteeseen leena.joutsen@kempulssi.fi.

Lisätietoja tehtävistä antaa toimitusjohtaja Leena Joutsen, puh. 040 577 8850 (ti 22.8. klo 10–12, to 1.9. klo 14–16, to 8.9. klo 14–16 ja ti 13.9. klo 14–16).

Hae Uudistuvan journalismin master-koulutukseen!

- Opit uutta ja syvennät jo osaamaasi
- Vahvistat ammatillisia verkostoja
- Toteutat opinnäytetyönäsi kehittämishankkeen
- Valmistut media-alan kehittäjäksi ja asiantuntijaksi

Uudistuvan journalismin ylempi ammattikorkeakoulututkinto sopii sinulle, jolla jo on saavutettuna journalismin tai viestinnän perusosaaminen joko aiempien opintojen tai työkokemuksen kautta. Olet työskennellyt toimittajana, tiedottajana tai viestinnän asiantuntijatehtävissä.

Haun vaiheet:

- Haku on käynnissä 31.8.–14.9.2022.
- Ennakkotehtävänä pohdit jo tulevaa kehittämishankettasi.
- Koulutus käynnistyy tammikuussa 2023 ja on tehtävissä työn ohessa 1–2 vuodessa.

Lisätiedot ja ennakkotehtävä:

www.haaga-helia.fi/uudistuvajournalismi

Tutkintojohtaja Anne Leppäjarvi (anne.leppajarvi@haaga-helia.fi)

Haaga-Helia

KOKOUKSET

HUJ:n vuosikokous

Hämeen-Uudenmaan Journalistien vuosikokouksessa käsiteltävien sääntömääräisten asioiden lisäksi valitaan yhdistyksen edustaja ja hänen varaedustajansa SJL:n valtuustoon. Journalistiliitosta paikalla edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen**. HUJ tarjoaa osallistujille kokouksen jälkeen noin klo 14 buffet-ruoan.

Aika: la 10. 9. 2022 klo 13

Paikka: Scandic Hyvinkää (Hämeenkatu 2–4)

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ilmoittautumiset

viimeistään to 25.8. huj@saunalahti.fi. Lisätiedot: robert.monstovics@media.fi
Järjestäjä: HUJ

HSJ:n ylimääräinen yleiskokous

Helsingin Seudun Journalistit ry:n ylimääräisessä kokouksessa valitaan valtuutetut marraskuussa alkavalle valtuustokaudelle HSJ:n sääntöjen 24 § mukaisesti.

Aika: ke 21. 9. 2022 klo 18

Paikka: Hotelli Presidentti, Helsinki

Lisätiedot: Kokouskutsu ja ilmoittautumisohejeet lähetetään elo–syyskuun vaihteessa sähköpostitse sekä julkaistaan sivuilla hsj.fi.

Järjestäjä: HSJ

KOULUTUKSET

Journalistiliitto 101 vuotta -seminaari

Liiton juhlaseminaarissa pohditaan, miten tehdään merkityksellisiä sisältöjä ja parannetaan työelämää. Seminaarin juontaa Journalistiliiton **Salla Nazarenko**.

Aika: ke 7. 9. 12–17.15

Paikka: Musiikkitalo, Paavo-sali, Helsinki

Lisätiedot ja ilmoittautumiset: Ilmoittautumiset ke 31.8. mennessä. Maksuton tapahtuma, johon ovat tervetulleita liiton jäsenet ja yhteistyökumppanit.

Järjestäjä: Journalistiliitto

Haemme KAHTA TOIMITTAJAA Kuriiri-lehteen

* Posiolle 1.9. alkaen (työaika 80 %) * Ranualla 1.11. alkaen (työaika 80 %)

Edellytämme toimittajalta vahvaa suuntatunisuutta journalistiseen työhön, journalistista kokemusta ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn innovatiivista tiimityötä unohtamatta. Oma auto tehtävissä on välttämätön. Tehtävä on laaja-alainen paikallislehtitoimittajan työ, johon kuuluu myös taitamista ja muuta sisällöntuotantoa. Toinen valituista toimii päätoimittajana. Palkkaus on Medialiiton työehtosopimuksen mukainen. Pääset mukaan suunnittelemaan myös uudistuvan lehden digipolkua. Tervetuloa mukaan intensiiviseen paikallisen lehden työtiimiin!

Lisätietoja: päätoimittaja Pasi Haarahiltunen,
p. 050 315 5779, pasi.haarahiltunen@kuriirilehti.fi

Hakemukset palkkatoivomuksineen osoitteeseen
pasi.haarahiltunen@kuriirilehti.fi pe 26.8. klo 16 mennessä.

Vuonna 1984 perustettu Kuriiri on työtekijöiden omistama lehti, joka kuuluu Uutismedian liittoon. <https://www.facebook.com/kuriirilehti>

KURIIRI

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530
Helsinki
Broholmmsgatan 16, 00530
Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Julkisen sanan neuvosto JSN on media-alan itsesääntelyelin, joka tulkitsee hyvää journalistista tapaa ja puolustaa sanan- ja julkaisemisen vapautta. JSN:lle tehdään vuosittain noin 400 kantelua hyvän journalistisen tavan rikkomisesta. Jokainen kantelu tutkitaan. Kanteluista tekevät päätöksiä puheenjohtaja yksin ja 14-henkinen neuvosto kokonaisuudessaan. JSN:n valmistelijat laativat luonnokset päätösesityksiksi puheenjohtajalle ja neuvoston kokoukselle.

Nyt JSN hakee valmistelijaa kokoaikaiseen ja toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen.

Tehtävä edellyttää kykyä analysoida JSN:n päätöslinjauksia, taitoa perustella näkemyksiä johdonmukaisesti, hyvää kirjallista ja suullista ilmaisua sekä kokemusta journalismin eettisten kysymysten käytännön ratkaisusta. Työssä tarvitaan tiimitaitoja, mutta myös tottumusta pitkäjänteiseen itsenäiseen työskentelyyn.

Tehtävän aloitusajankohta ja palkka ovat sovittavissa. Työaika on keskimäärin 37,5 h viikossa liukuvasta työajasta tehdyn sopimuksen mukaisesti. Toimistomme sijaitsee Helsingin Punavuorossa. Työskentelemme osan viikosta etänä.

Jos tehtävä kiinnostaa, täytä hakemus viimeistään pe 2.9.2022 sivustolla jsn.fi.
Lisätietoja antaa JSN:n puheenjohtaja eero.hyvonen@jsn.fi, p. 040 5949 363.

www.jsn.fi

Veera Vehkasalo, 37

- *Ison Numeron* päätoimittaja alkaen lokakuusta 2019.
- Työskennellyt myös Suomen YK-liitossa viestintävastaavana, vaikuttamistyön vastaavana ja hankekoordinaattorina sekä vapaana toimittajana.
- Valtiotieteiden maisteri Helsingin yliopistosta, pääaine sosiaali- ja kulttuuriantropologia. Opiskellut journalistiikkaa Moskovassa vuonna 2008.
- Harrastaa muun muassa valokuvausta, seinäkiipeilyä, rescue-koiratoimintaa ja kasvikunnan ilmiöihin perehtymistä.

Veera Vehkasalo osaa suomen ja englannin lisäksi italiaa ja venäjää ja kommunikoi työarjessaan niillä kaikilla. Päätoimittajauransa alussa hän aloitti romanian kielen tunnit, mutta pandemia keskeytti ne. "Nyt puhun monille romanialaisille myyjille italiaa, joka on lähellä romaniana. Bulgarialaisten kanssa venäjästä on jonkin verran hyötyä. Haastatteluissa käytän tietenkin tulkkia. Nyt tosin ymmärrän jo romaniastakin sen, mistä aiheesta ihmiset puhuvat."

Ison Numeron Veera Vehkasalo tarttui ensi töikseen kerjäläispuheisiin

Toimittaja Tuukka Tuomasjukan valinta

"*Iso Numero* tekee Suomen parhaisiin kuuluvaa eriarvoisuusaiheita tarkastelevaa journalismia. Julkaisu on syventynyt esimerkiksi Ukrainan romanivähemmistön asemaan sotatilan aikana sekä siihen, mistä Helsingin rautatieaseman sisäänuloalan penkkien katoaminen kertoo. Kuulun lehden kirjoittajakuntaan, mutta harmillisen harva toimittaja on perehtynyt katu-lehden journalistiseen sisältöön, vaikka näitä näkökulmia kaivattaisiin lisää.

Veera Vehkasalon kerjäläinen-sanan käyttöä kriittisesti tarkasteleva pääkirjoitus on aihepiirinsä moderni klassikkoteksti. Se perustelee, miksi kerjäläisen sijaan pitäisi puhua mieluummin kerjäävästä ihmisestä – ja minkä takia kerjäläinen ei kuulu otsikkoon. Tämän pohtiminen olisi tarpeellista kaikille toimittajille."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Nina Erho, teksti • Satu Kempainen, kuva

Aloitettuani *Ison Numeron* päätoimittajana tutustuin lehteä myyviin Itä-Euroopan romaneihin haastateltavina ja heidän käydessään lehden toimistolla. He puhuivat lehden myymisestä aina työnä ja erottivat sen kerjäämisestä. Tuntui väärältä, että muualla heitä kutsutaan kerjäläisiksi riippumatta siitä, mitä he tekevät", sanoo **Veera Vehkasalo**.

Vehkasalo aloitti aikakauslehti *Ison Numeron* päätoimittajana lokakuussa 2019. Tammikuussa 2020 hän käsitteli pääkirjoituksessaan *Työtä tekeviä ihmisiä* Itä-Euroopan romanien kutsumista kerjäläisiksi julkisessa keskustelussa ja *Helsingin Sanomissa*. Vehkasalo kirjoitti, että kerjäläinen on halventava ja vieraannuttava termi, joka ei kuulu otsikkoon tai viranomaisen suuhun etenkin, kun sillä viitataan kokonaiseen etniseen ryhmään.

"Kirjoittaessani en miettinyt hetkeäkään, voinko kritisoida julkisesti viranomaisia tai muita lehtiä. Se on Suomessa itsestään selvää. Pääkirjoituksen julkaisemisen jälkeen keskustelin termeistä somessa joidenkin toimittajien kanssa, mutta se ei ollut vaikeaa, koska asia oli itselleni niin kirkas. Samoihin aikoihin termi-ilmiön oli havainnut Diakonissalaitos, joka myöhemmin julkaisi journalisteille oppaan *Kuinka kertoa siirtolaistaustaisista romaneista*?

Pääkirjoitus ei ole minulle helppo tekstilaji. Näkemyksiä ei puutu, mutta pääkirjoitus ei ole henkilökohtainen paraatipaikkani vaan johdatus lehteen. Se linjaa, mitä haluamme lehtenä olla ja sanoa. Päätoimittajana haluan vaikuttaa siihen, että ihmiset, jotka tapaavat myyjiamme tai muita vähävaraisia harvoin, ymmärtäisivät paremmin heidän arkeaan ja todellisuuttaan. Haluan saada yleisön ja journalistit miettimään, mihin käsitykset vähävaraisista perustuvat. Heidät nähdään monesti joukkona, vaikka heillä on monenlaisia elämäntilanteita.

En ollut ennen *Isoa Numeroa* työskennellyt vakituisesti päätoimittajana, joten pääkirjoitusten kirjoittamista on pitänyt opetella. Se on muuta lehdentekoa yksinäisempää. Olen miettinyt, voisiko niitäkin tehdä yhteistyönä. Rohkaisen myös lehden myyjiä kertomaan, mitä lehden teemoja pääkirjoitukseen olisi tärkeää nostaa.

Päätoimittajana on pitänyt oppia myös, miten pienen tekijäporukan resurssit kannattaa käyttää, jotta työ sujuu ja saamme aikaan mahdollisimman hyviä juttuja. Olen yllätynyt iloisesti siitä, miten läheisen ja ihanan yhteisön lehden myyjät muodostavat toimitukselle ja miten paljon saamme heiltä tietoa asioista, joista pitää puhua." ●

Monelle
freelancerille kesä ei
tarkoita lomaa vaan
raadantaa.